

ΙΛΙΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Η ευτυχία βρίσκεται μόνο στην ενάρετη ζωή.

ΧΡΥΣΙΠΠΟΥ (Πλουτάρχου, Ηθικά 1060 Ε)

Εν τω κατ' αρετήν βιούν μόνον εοτί το ευδαιμόνως (ζην)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

Αλβέρτου Σβάιτσερ: Οι δυνάμεις του καλού και του αληθινού.	129
Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός.	131
Ο ρόλος και η αξία του σώματος.	132
Ανθρώπινα και θεϊκά.	135
Μαχάτμα Γκάντι. Η μεγάλη ψυχή της αγάπης.	136
Η διαθήκη του Μπετόβεν.	141
Διονύσιου Σολωμού: Εθνισμός και αγάπη προς την ανθρωπότητα.	142
Ιωάννη Βασιλή: Σπυρίδων Νάγος. Ένα ώριμο παιδί της γης.	143
Η παραβολή του σπορέως.	155
Λόγοι σοφοί.	156
Χριστόφ. Καμαρωτάκη: Το φάντασμα της Κορίνθου.	157
Το μαντείο των Δελφών και η ηθική.	159
Μιχαήλ Ιατρού: «Αρχία μήτηρ πάσης κακίας».	163
Χαράλ. Μπάρακλη: Ο ξένος και ο φτωχός.	165
Από τις διδασκαλίες του Ομηραμ Μικαέλ. Αϊβανχόφ.	166
Ο άνθρωπος δημιουργεί τη μοίρα του.	169
Δημήτριου Ιωαννίδη: Η πνευματοδοξία.	170
«Το Γεροντιζόν»: Αποφθέγματα πατέρων.	173
Αλβέρτος Σβάιτσερ. Ο μεγάλος ανθρωπιστής και Απόστολος της αγάπης.	175
RALPH WALDO EMERSON: Μοίρα. Ποίημα.	183
Η ηθική φιλοσοφία του λαού.	184
Παν. Βλαχόπουλου: Προχρόσεις στις Αγκυπιαστές Πυραμίδες.	187

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Αθήνα Τηλ. 362.0702
Διανέμεται δωρεάν εις τα μέλη

Ιδρυτής + ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία - Έκδοση: Θεοσοφική Εταιρεία εν Ελλάδι

Συντακτική Επιτροπή: Π. Αναγνώστου, Χ. Μπάρακλης, Π. Παπασιώτης

Έτος 42ον, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος, 1997, Τεύχος 229

ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΛΗΘΙΝΟΥ

Του μεγάλου ανθρωπιστή Αλβέρτου Σββάιτσερ

Οι ιδέες που καθορίζουν το χαρακτήρα και τη ζωή ενός ανθρώπου υπάρχουν κατά κάποιο μυστηριώδη τρόπο μέσα του μόλις γεννηθεί. Όταν περάσει η παιδική ηλικία, οι ιδέες αυτές αρχίζουν να πετούν βλασπάρια. Κι όταν στην ψυχή γεννιέται ο ενθουσιασμός για το αληθινό και το ωραίο η άνοηση αναπτύσσεται και οι καρποί δένουν.

Έχω την πεποίθηση πως η προσπάθειά μας σ' όλη μας τη ζωή πρέπει να έχει σκοπό να διατηρήσουν οι σκέψεις μας και τα αισθήματά μας τη νεανική τους δροσιά. Ανήκω σ' εκείνους, που προσπάθησαν να διατηρήσουν νεανικές τις σκέψεις τους και τα αισθήματά τους και πάλεψα με τις διαψεύσεις της πείρας για να διατηρήσω ανέπαφη την πίστη μου στο καλό και στο αληθινό. Στην εποχή μας που η βία, κάτω από το προσωπείο της ψευτιάς, κατέχει το θρόνο

του κόσμου, δεν έπαυσα να πιστεύω πως η αλήθεια, η αγάπη, το ειρηνικό πνεύμα η γλυκύτητα και η καλοσύνη, είναι δυνάμεις πολύ ανώτερες από όλες τις άλλες.

(Από το βιβλίο του «*Souvenirs de mon enfance*». Το κείμενο περιέχεται στο βιβλίο της Γ. Μαρκάκη «Οι δύο μεγάλοι απόστολοι της αγάπης, σ. 73 Αθήνα 1968)

Σύμφωνες απόψεις

Οι σκοτεινές δυνάμεις και πάλι θα νικηθούν, αυτή είναι η μοίρα τους. Αν μπορούσαν αυτές να νικήσουν, από χιλιάδες χρόνια θα είχε εξαφανιστεί από τη γης το ανθρώπινο γένος.

*Ν. Καζαντζάκης (Από το μήνυμά του στο Μπι Μπι Σι προς τους διανοούμε-
νους όλου του κόσμου, 18 / 7 / 1946)*

Μη λησμονής ποτέ ότι ισχυρός εν τη Φύσει δύναται να είναι μόνον ο ενάρετος, ο ακολουθών και εφαρμόζων τους νόμους της Φύσεως.

Τον κακού αι δυνάμεις συντρίβονται προ της ακαταβλήτου ισχύος του φυσικού νόμου.

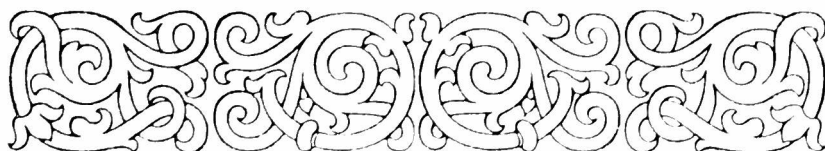
Αντ. Αδριανόπουλος (Υποθήκαι τινές εκ της Βιωτικής).

Και οι Στωικοί:

Είναι νόμος της φύσεως και του Θεού, το καλύτερο να νικάει πάντοτε το χειρότερο.

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ (Διατριβαί, Α, ιη', 21)

(Νόμος γαρ της Φύσεως και του Θεού ούτος το κρείσσον αεί περιγινέσθω τῷ χείρο-
νος)

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο Γκαίτε και οι αρχαίοι Έλληνες.

Μετά την σύνθεσιν του Werther και του Faust, ικανοποιημένος ότι είχαν φάγει την κληρονομίαν ην ως τέκνων του βορρά έλαβον, μετέβην ίνα παρακαθήσω εις την τράπεζαν των Ελλήνων· αλλ' είν είχαν γνωρίσει αυτούς, όπως νυν αυτούς γνωρίζω, πάντοτα τα αριστουργήματα τα υπάρχοντα παρ' αυτοίς από χιλιετηρίδων, δεν ήθελον γράφει ούτε ένα στίχον· ήθελον μεταχειρισθί άλλως την δραστηριότητά μου...

Πρέπει πάντοτε να επιστρέφωμεν εις τους αρχαίους Έλληνας· διότι εν τοις έργοις αυτών ευρίσκεται πάντοτε το πρότυπον του ανθρώπου εν τη αληθινή αυτού καλλονή.

(Γκαργ. Κ. Γαρδίκια, ο Γκαίτε και ο ελληνισμός, Αθήνα 1932, Σελ. 25)

Ο Ουγκώ στο βήμα της Βουλής των Ομοτίμων στις 13 / 1 / 1848 αναφωνεί:

Ας μην το ξεχνάμε, ας μην το ξεχνάμε ποτέ, ο πολιτισμός του κόσμου έχει μία προιάμμη που ονομάζεται Ελλάδα.

(Roger Milliet, I, Ελληνογαλλικά, Αδ. Κοραής, Victor Hugo, Αθήνα 1953, σελ. 49)

Αγαπάν το ωραίον σημαίνει ατενίζειν προς το φως. Διό και η λαμπάς της Ευρώπης, τουτέστιν ο πολιτισμός εκρατήθη υψηλά πρώτον υπό της Ελλάδος.

Βίκτωρ Ουγκώ (Οι άθλιοι, μετάφρ. Ι. Ισιδωρίδου Σκινλίτση, σελ. 924)

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ Η ΨΥΧΗ ΕΞΕΛΙΣΣΕΤΑΙ

Οι απόψεις των αρχαίων Ελλήνων διανοητών

Κάθε πράξη είναι ενέργεια της ψυχής μέσω του σώματος
(Πάσα πράξις ενέργεια ψυχής διά σώματος)

ΙΕΡΑΚΑ (Ανθολ. Στοβαίου Θ. 58)

Η φύση μάς δημιούργησε με σώμα και ψυχή. Της μεν ψυχής έργο είναι να σκέπτεται και να αποφασίζει, του δε σώματος να εκτελεί τις αποφάσεις της ψυχής.

ΓΟΚΡΑΤΗ (Περί Αντιδόσεως, 180)

(Την φύσιν ημών εκ τε του σώματος συγκείσθαι και της ψυχής... της μεν γαρ έργον είναι βουλευέσθαι... του δε σώματος υπηρετήσαι τοις υπό της ψυχής γνώσθεϊσιν)

Η τέχνη χρησιμοποιεί τα όργανα, και η ψυχή το σώμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (Περί ψυχής, 507 b, 29-31)

(Την μεν τέχνην χρήσθαι τοις οργάνοις, την δε ψυχήν τω σώματι).

Το σώμα είναι όργανο της ψυχής

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ (Πηθικά, 163 E)

(Ψυχής γαρ όργανον το σώμα)

Η αίσθηση συμβαίνει στην ψυχή διά μέσου του σώματος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (Μικρά Φυσικά, 436b, 6)

(Η δ' αίσθησις ότι διά σώματος γίνεται τη ψυχή).

Ο βασανισμός του σώματος για τη σωτηρία δήθεν της ψυχής

Αξιόλογες αναφορές

Πήγε ο Γέρων Ισαάκ στον Γέροντα Ποιμένα και του είπε με το

Θάβρος που του είχε: «Πώς μερικοί σκληραγωγώσαν το σώμα τους με τόση έχθρα;» Και του λέγει ο Γέρον Ποιμήν: **«Εμείς δεν διδασχθήκαμε να σκοτώνουμε το σώμα, αλλά να σκοτώνουμε τα πάθη.**

(«Το Γεροντικόν», Απόφθεγμα αγίων Γερόντων, μετάφρ. Γ. Πέντζα,

«Αστήρ», σελ. 224).

(Παρέβαλεν ο Αββάς Ισαάκ τω Αββά Ποιμένι... ως έχων προς αυτόν παρηγορίαν, εἶπεν αὐτῷ· πῶς τινες ἐχρῆσαντο τὴν ἀποτομία, σκληραγωγῆσαντες τὸ σῶμα αὐτῶν; καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Αββάς Ποιμήν· ἡμεῖς οὐκ ἐδιδάχθημεν σωματοκτόνοι, ἀλλὰ παθοκτόνοι)

Για την απόκτηση της τελείας αγάπης και πλουσίων χαρισμάτων και θαυματουργικής και προορατικής δυνάμεως, πολλοί βασανίζονται και καταπονούν αδικώς το σώμα τους. Ελθισμόνησαν οι ταλαιπωροί ότι όχι οι κόποι, αλλά κυρίως η ταπείνωση είναι η μητέρα όλων αιτιών.

Ιωάννης ο Σιναΐτης (525 - 600 μ.χ.), από το ονομαστό βιβλίο του

«ΚΑΙΜΑΞ» (ΚΑ,25), μετάφρ. Αρχιμ. Γενατίου.

(Δι' ἀπάθειαν ακροτάτην καὶ πλοῦτον χαρισμάτων καὶ θαυμάτων ἐνέργειαν καὶ προγνώσεως δύνανιν, πολλοὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα εἰκὴ κατατρίβουσιν, λαθόντες οἱ τάλαντες ὡς οὐ πόνοι, ἀλλὰ μᾶλλον ταπείνωσις τῶν τοιοῦτων μήτηρ καθίστηκεν).

Ανάμεσα ζωής και θανάτου (στο τέλος της ζωής του άγιου Φραγκίσκου της Ασίζης) περνούσαν οι μέρες· συχνά έρχονταν οι αδελφοί να τον δοιν, κάποτε έστελνε ο Δεσπότης το διάκο του από την Ασίζη να τον ρωτήσει για την υγεία του.

«Έλα τέκνον μου, του μιλούσε, έλα στην Ασίζη, να μείνεις σπίτι μου· δώρο του Θεού είναι και το κορμί του ανθρώπου· και αν, με αυτά που κάνεις, το σκοτώνεις· κάνεις φόνο, παιδί μου Φραγκίσκο! παραβαίνεις τη μεγάλη εντολή του Θεού: Ου φονεύσεις!».·

Ο Φραγκίσκος άκουγε τα λόγια και δε μιλούσε· μια μέρα στράφηκε και μού'πε:

- Ναι, έχει δίκιο· φόνος είναι, φόνος (...)

Άλλη μέρα αναστέναζε:

- Αδέλφι γαϊδουράκι μου, είπε, σαραβαλιασμένο μου κορμί, σε τυράννησα πολύ, συχώρεσέ με.

(Από το βιβλίο «Ο φτωχούλης του Θεού» του Νίκου Καζαντζάκη, σελ. 349

και 367)

Σημείωση του «ΛΙΣΟΥ»

Εντύπωση μας προκαλούν οι ανωτέρω αξιόλογες αναφορές.

Υπήρξε από παλαιά η εσφαλμένη γνώμη του βασανισμού του σώματος για τη σωτηρία δήθεν της ψυχής. Την γνώμη αυτή την υλοποίησαν πλήθος όσοι, κυρίως ασκητές. Είναι η μεγάλη παρεξήγηση. Άλλο η άσκηση του σώματος, η νηστεία με μέτρο, η λιγοφαγία, η αποφυγή της κρεοφαγίας που είναι και γνωρίσματα ενός πνευματικού ανθρώπου και άλλο η καταπόνηση αυτού, η περιφρόνησή του και ο βασανισμός του.

Το σώμα είναι ο συνεργάτης, ο λυτρωτής της ψυχής στην μεγάλη πορεία της εξέλιξής της προς την αποθέωσή της.

Η φιλοσοφική άποψη της αξίας του σώματος

Από το βιβλίο «Το σημειωματάριο ενός Μύστου», του Ιωάννη Βασιλή

Το σώμα είναι το μέσον της ενεργείας ενός άλλου παράγοντος, το οποίο ως ξεχωριστή οντότητα ονομάζουμε ψυχή. Το σώμα είναι το κινούμενο, το κινούν είναι η ψυχή. Το σώμα ακινητεί, αποσιντίζεται και έχουμε το φαινόμενο του θανάτου, όταν το κινούν παύει να συλλειτουργεί με αυτό (...)

Ποίος ο σκοπός του οργανισμού; Να δίδει το μέσον ώστε η ψυχή να έρχεται σε επικοινωνία μέσω των αισθητηρίων με τον κόσμο που την περιβάλλει και να δέχεται τις ποικίλες επιδράσεις του, για να τον γνωρίσει και διά του οργανισμού πάλι να εκδηλώνει της σκέψεις της, τον λόγο, τα συναισθήματα της, με μία λέξη είναι το μέσον της ενεργείας και της εξέλιξής της ψυχής.

Υπήρξαν ατυχώς φιλόσοφοι παγκοσμίως φήμης που κήρυξαν πως το σώμα του ανθρώπου είναι ο δεσμός της ψυχής και για την απολύτρωσή της χαράχθηκε σύστημα διά του οποίου επεζητείτο η κατάργηση αυτού με τα εκούσια βασανιστήρια, με την στέρηση και την απαγόρευση των φυσιολογικών ακόμη λειτουργιών όπως είναι ο Έρως.

Είναι περιττό να τονίσω ότι μόνον αντιφυσικές, σκοτεινές διανοίες που λειτουργούν ανώμαλα είναι ικανές να φθάσουν σε τέτοιες έκτροπες και αυτόχρημα τερατώδεις συλλήψεις, που αντιστρατεύονται τους φυσικούς νόμους και εμποδίζουν την ψυχή να εκδηλώσει της λανθάνουσες δυνάμεις που βρίσκονται σ' αυτή και να απολαύσει τα αγνά της ζωής θέληγτρα, που δίνουν τις επίγειες χαρές, δηλαδή τα φτερά της ψυχής.

Για μας ο οργανισμός είναι ο ελευθερωτής και ο λυτρωτής της ψυχής. Γιατί μέσω αυτού αποκτάται η γνώση. Μέσω αυτού δέχεται

τις υπερκόσμιες επιδράσεις, ιδιαίτερα του πατέρα μας Ήλιου, που είναι ο ευεργέτης, ο σωτήρας και ο λυτρωτής της ανθρώπινης ψυχής.

Γι' αυτό με ιδιαίτερη μέριμνα και συνεχείς φροντίδες πρέπει ο άνθρωπος να περιβάλλει το σώμα του για να πετυχαίνει πάντοτε την ισορροπηση των δυνάμεών του, για να χαίρει σταθερής υγείας. Χωρίς υγεία η ψυχή θα στενάζει διαρκώς, όταν δεν θα έχει στη διάθεσή της κατάλληλο όργανο ενεργείας.

Ανθρώπινα και θεϊκά

Αλίμονο γενιές των θνητών, πως θεωρώ τη ζωή σας νά 'ναι όμοια με το τίποτα!

ΣΟΦΟΚΛΗ (Οιδίπους Τύραννος, 1186-1187)

(Ω γενεαί βροτών,
ως υμᾶς ἴσα και το μηδέν ζώσας εναριθμῶ)

Φοβούμαι, μήπως αν σε κάτι αμαρτήσω απέναντι στους Θεούς, θα τιμηθώ από τους ανθρώπους.

ΙΒΥΚΟΥ (Απόσπασμα 29, Page)

(Δέδοικα μη τι παρ' θεοῖς
αμβλακῶν τιμάν προς ανθρώπων αμείψω)

Λόγοι του Ιησού: Σεις είσθε που παρισπάνετε μπροστά στους ανθρώπους ότι είσθε εν τάξει με τον Θεό, αλλ' ο Θεός γνωρίζει την καρδιά σας· διότι εκείνο το οποίο μεταξύ των ανθρώπων είναι υψηλό, βδέλυγμα είναι ενώπιον του Θεού.

Λουκά, 16, 15-16

(Υμείς είστε οι δικαιοῦντες εαυτοὺς ενώπιον των ανθρώπων, ο δε Θεός γινώσκει τας καρδίας υμῶν· ότι το εν ανθρώποις υψηλόν βδέλυγμα ενώπιον του Θεού)

Η ΜΕΓΑΛΗ ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΜΑΧΑΤΜΑ ΓΚΑΝΤΙ

Γκάντι Μοχάντας Καραμτσάντ (1868-1948), που λέγεται και **Μαχάτμα** (μεγάλη ψυχή). Γεννήθηκε στο Προμπαντάρ της Ινδίας στις 2 Οκτωβρίου 1896 και δολοφονήθηκε στο Νέο Δελχί στις 30 Ιανουαρίου 1948.

Η οικογένεια Γκάντι ανήκει στη Σχολή Γιάν, Σχολή του Ινδουϊσμού, που το μεγαλύτερό της αξίωμα ήταν η Αϊμσά, που σημαίνει την αποχή από κάθε κακό, από την αδικία. Είναι το περίφημο αξίωμα της «Μη - βίας» (παθητικής αντίστασης), που αργότερα ο οδηγός Γκάντι το έκανε σύμβολο του αγώνα του και το δικαίωσε νικηφόρα με τη θυσία της ίδιας της ζωής του μπροστά σ' ολόκληρη την Οικουμένη.

Σπούδασε νομικά στην Αγγλία. Μελέτησε συγχρόνως την εσωτερική φιλοσοφία και τους μεγάλους Διδασκάλους όλων των θρησκειών. Γνώρισε την Έλενα Μπλαβάτσκι και την Άννυ Μπέζαν. Γύρισε στην Βομβάη και άρχισε να δικηγoreί.

Το λιπόσαρκο κορμί του φλογισμένο από μια υπεράνθρωπη θέληση, εγκατέλειψε τις ανέσεις και ορθώθηκε μπροστά στον τύραννο, σαν τείχος χαλύβδινο, για να προστατεύσει με τη δική του θυσία τον κατατρεγμένο και μαρτυρικό λαό του. Η αγνή, η πάναγνη ζωή του Γκάντι, ολοκαίνωμα στο βωμό της προσφοράς (φυλακίσεις, αφάνταστες ταλαιπωρίες) υψώνεται σαν έπος. Σαν έπος μεγάλου Μυσταγωγού, που ζητάει να επιβάλει ένα καινούργιο κώδικα πολιτικής με μοναδικά του άρθρα **την αρετή και την πανανθρώπινη αγάπη**.

Έχει την απλότητα ενός παιδιού. Γλυκός κι' ευγενικός ακόμα και στους αντιπάλους του, ξεχωρίζει για την μοναδική ειλικρίνεια του. **Γεμάτος ταπεινοφροσύνη**, αποσπρέφεται τις ενθουσιαστικές για το προσώπο του εκδηλώσεις του λαού. Ασυμβίβαστος στο δίκιο του, ξεσήκωσε τριακόσια εκατομμύρια ανθρώπους που συγκλόνισα τα θεμέλια της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Επέβαλε με τον αγώνα του στην παγκόσμια πολιτική το ισχυρότερο παναθρώπινο κίνημα που είδε η ανθρωπότητα εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια. Ο άνθρωπος που κατάφερε να δώσει την ελευθερία και την ανεξαρτησία στην πατρίδα του: Ο Μαχάτμα Γκάντι!

Σε μία δίκη του, στις 18/3/1922 είχε πει:

«Η Αγγλική κυβέρνηση καταπιέζει τις Ινδίες. Εκμεταλλεύεται τις λαϊκές μάζες. Η Μη - συνεργασία με το έγκλημα ήτανε χρέος μου. Η κυβέρνηση είχε σαν μοναδικό όπλο τη βία. Εγώ έδωκα στο λαό μου το υπέρτατο όπλο της Μη βίας».

Ο Μαχάτμα Γκάντι δεν ήταν Εθνικιστής, μα ένας μεγάλος ανθρωπιστής. Η θρησκεία μου, έλεγε δεν έχει όρια γεωγραφικά. Τα λόγια αυτά κάνουν τον απόστολο των Ινδιών, έναν παγκόσμιο απόστολο, συμπολίτη όλων των ανθρώπων της γης. Ο ίδιος άλλως είπε τόσο επιγραμματικά: «Η ανθρωπότητα είναι μία. Υπάρχουν διαφορές φυλών, αλλά όσο μια φυλή βρίσκεται υψηλότερα, τόσο πιο πολλά καθήκοντα έχει να εκπληρώσει».

Από τις πνευματικές του υποθήκες

Δεν είμαι Προφήτης. Είμαι απλώς ένας ταπεινός αναζητητής της Αλήθειας και ο δρόμος που ακολουθώ είναι η αγάπη, που ελευθερώνει τον άνθρωπο από τη φιλαυτία. Η ζωή μας οφείλει να είναι πάντοτε μία αδιάκοπη προσπάθεια προς την τελειότητα. Κι αυτή η προσπάθεια, πρέπει να ξέρουμε δεν μένει ποτέ χωρίς ανταμοιβή.

(Α, σελ. 9 - 10)

Η γυναίκα δεν είναι το ασθενές φύλο, αλλά το ευγενέστερο, γιατί έχει τη δύναμη της αυτοθυσίας, του σιωπηλού πόνου, της ταπεινότητας, της πίστης και της νοημοσύνης. Η διαίσθηση της γυναίκας, έχει ξεπεράσει συχνά τις αλαζονικές φιλοδοξίες των ανδρών για μια ανώτερη γνώση.

(Α, σελ. 28).

Ο σημερινός πολιτισμός έκαμε τα υλικά αγαθά μοναδικό σκοπό της ζωής. Δεν ασχολείται με ό,τι αφορά την ψυχή, γι' αυτό αποκτηνώνει τους ανθρώπους. Τους υποδουλώνει στο χρήμα. Τους κάνει ανάκανους να χαρούν τη γαλήνη της εσωτερικής ζωής.

(Α, σελ. 29)

Οι αρρώστιες είναι όχι μονάχα αποτέλεσμα των πράξεων, μα και των ατομικών μας συλλογισμών. Δεν ζούμε σύμφωνα με τους φυσικούς Νόμους της υγείας και γι' αυτό αρροκταίνουμε συχνά. Το κορμί είναι η κατοικία του Θεού. Πρέπει λοιπόν να το διατηρούμε μέσα και έξω καθαρό. (Εδώ υπαινίσσεται σίγουρα, την χορφαγία και τις

σκέψεις τις κακιές, όπως είναι η ζήλεια και το μίσος που αλλοιώνουν χημικά το αίμα και το κάνουν βλαβερό για τον ανθρώπινο οργανισμό).

(Α, σελ. 30)

Θα ριψοκινδύνευα χιλίες φορές να προσφύγω στη βία προκειμένου να σώσω από τον ευνουχισμό τη Φυλή μου, γιατί προτιμώ να ιδώ τις Ινδίες να καταφεύγουν στα όπλα για να υπερασπίσουν την τιμή τους, παρά να στέκονται άνανδρα μάρτυρες της ίδιας τους ατιμωσίας. Σκλάβες αλυσσοδεμένες στη βία του κατακτητή. Μα ξέρω πως η βία δεν μπορεί να ελευθερώσει τις Ινδίες. Ξέρω ακόμα, πως η Σατυναγκράχα είναι απείρως ανώτερη από τη βία. Και η συγγνώμη είναι ανώτερη και πιο ανδρική από τη τιμωρία.

(Α, σελ. 32 - 33).

(Βλέπουμε πως η Μη βία του Γκάντι δεν είναι πρόθυμη υποταγή στον κακοποιό, αλλά αντιτάσσει όλη τη δύναμη της ψυχής στη θέληση του τύραννου).

Πρέπει να πείσωμε τον αντίπαλο με την ακτινοβολία της αγάπης μας, πως έχει άδικο. Όσο σκληρή κι αν είναι μια φύση θ' αναλυώσει στη φωτιά της αγάπης. Αν δεν αναλυώσει θα πει πως η φωτιά δεν είναι αρκετά δυνατή.

(Α, σελ. 35)

Όχι μονάχα δεν πρέπει να μισούμε τον εχθρό, μα αντίθετα οφείλουμε να αγαπούμε εκείνον που μας κάνει κακό. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως θα ανεχόμαστε το κακό. Κι όποιος μεταμεληθεί θα βρει ανοικτή τη δική μας αγκαλιά.

(Α, σελ. 40)

Πρέπει να εδραιώσουμε ένα νέο πολιτισμό, πλουτισμένο από την πείρα των αιώνων και που θα είναι η σύνθεση όλων των πολιτισμών.

(Α, σελ. 44)

Όχι! Δεν είμαι Άγιος, ούτε Προφήτης. Κάνω την προσευχή μου όπως κάθε καλός Ινδός. Και δηλώνω πως δεν έχω καμιά ιδιαίτερη θεϊκή αποκάλυψη. Είμαι ένας απλός υπηρέτης των Ινδιών και ολόκληρης της ανθρωπότητας. Τίποτα περισσότερο. Μα η καθαρή πεποίθησή μου είναι πως όλοι μπορούμε να είμαστε μαντατοφόροι

του Θεού άμα δεν κλείσουμε τα αυτιά μας στη «μικρή σιωπηλή φωνή που προσιπάζει».

(Α, σελ. 48)

Κανένας άνθρωπος δεν πέτυχε ποτέ έναν ηθικό σκοπό λοξοδρομώντας από το δρόμο το σκοπό (...) Ο αντίπαλος ασφαλώς θα μας κατηγορήσει για ανανδρία. Μα είναι προτιμότερο να κριθούμε άδικα, παρά να προδύσουμε τη συνείδησή μας.

(Α, σελ. 51)

Πιστεύω στο Ινδικό αξίωμα πως κανένας δεν ξέρει αληθινά τις Σούτρες (το Φιλοσοφικό σύστημα της θρησκείας των Βράχμα), αν δεν έχει φθάσει στην τέλεια Αθωότητα, την Αλήθεια, την Αυτοκυριαρχία και δεν έχει απαρνηθεί κάθε (υλικό) απόκτημα και κάθε κυριότητα πλούτου.

(Β, σελ. 468)

Δεν θέλω να παρασύρω κανέναν μαζί μου, αν δεν καταφέρω ν' απευθυνθώ στο λογικό του. Φθάνω στο σημείο ν' αμφισβητήσω τη θεία προφλευση των Ιερών Γραφών, ακόμα και των αρχαιότερων, αν δεν με πείσουν λογικά με το περιεχόμενό τους.

(Β, σελ. 467)

Είναι αντίθετο με το πνεύμα του Ινδουισμού, ένας οποιοσδήποτε άνθρωπος να βάζει τον εαυτό του πιο πάνω ή, έστω, πιο κάτω από τους άλλους ανθρώπους. Όλοι γεννηθήκαμε για να υπηρετούμε τη δημιουργία του Θεού.

(Β, σελ. 468)

Θα προτιμούσα καλλίτερα να με κάνουν κομμάτια, παρά να μην αναγνωρίσω για αδερφούς μου τους παρίες... (μια εξαθλιωμένη κοινωνική τάξη). Θα ήθελα να ξαναγεννηθώ ανάμεσα στους παρίες, για να μοιραστώ μαζί τους τις ταπεινώσεις τους και ν' αγωνιστώ για την απελευθέρωσή τους.

(Β, σελ. 469)

Ο πολιτισμός υπάρχει μόνον ως ονομασία. Μοναδικό σκοπό της ζωής όρισε την απόκτηση αποκλειστικά των υλικών αγαθών και διόλου δεν νοιάζεται με την ψυχή. Αποχτηνώνει τους ανθρώπους, τους κάνει δούλους του χρήματος, ανίκανους να νοιώσουν την εσωτερική

βίωση, να χαρούν το νόημα της γαλήνης (...) Ο μηχανικός πολιτισμός είναι αμαρτία και υποδουλώνει τους λαούς. Και το χρέημα είναι ένα δηλητήριο, όπως η σεξουαλική ακολασία.

(B, σελ. 470 - 471)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Οι δυο μεγάλοι απόστολοι της Αγάπης. Μαχάτμα Γκάντι - Αλβέρτος Σβάϊτσερ, Γ. Μαρκάκη, Αθήνα 1968.

B. R. ROLLAND - L. FISCHER, Μαχάτμα Γκάντι, Διασκευή Κλ. Μιμίκου (Περιέχεται στο βιβλίο «Οι μεγάλοι μύσται» του ED. SEHURE)

ΜΑΧΑΤΜΑ ΓΚΑΝΤΙ

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Του Πατριάρχου Γιογκανάντα

«Υπήρξε, με όλη τη σημασία της λέξεως, ο Πατέρας του Έθνους, δολοφονήθηκε δε από έναν ανισόρροπο. Εκατομμύρια πολλά ανθρώπων θρηνοούν το φως που έσβησε... Το φως εκείνο, που φωτίσε αυτόν τον τόπο, δεν ήταν φως συνηθισμένο· επί χίλια έτη θα εξακολουθεί να μας φωτίζει και ο κόσμος όλος δεν θα παύσει να το βλέπει». Έτσι μίλησε ο Πρωθυπουργός των Ινδιών αμέσως μετά την δολοφονία του Μαχάτμα Γκάντι, που έλαβε χώραν στο Νέο Δελχί, στις 30/1/1948.

Πέντε μήνες ενωρίτερα, αι Ινδίοι είχαν συμπληρώσει με τρόπο ειρηνικό την εθνική τους απελευθέρωση. Το έργο του Γκάντι - 78 ετών τότε - έφτασε στο τέλος του. Είχε αντιληφθεί ότι η ώρα του επλησίαζεν. « Άβα, φέρε μου όλα τα επίσημα χαρτιά μου», είπε στην εγγονή του το πρωϊ της τραγικής ημέρας. «Πρέπει να απαντήσω σήμερα. Το αύριο μπορεί να μην υπάρξει». Στα γραπτά του Γκάντι υπάρχουν επανειλημμένοι υπαινιγμοί για το τέλος του πεπρωμένου του.

Τη στιγμή που ο Γκάντι, με τρεις σφαίρες στο ταλαιπωρημένο του σώμα, έπεφτε στη γη ετοιμοθάνατος, εσήκωσε τα χέρια του κ' έκανε την γνωστή χειρονομία των Ινδών όταν χαιρετούν, χειρονομία που είχε συγχρόνως την έννοια μιας σιωπηλής συγγνώμης. Γλυκύς και αθώος καλλιτέχνης της ζωής όπως υπήρξε πάντοτε, ο Γκάντι απεδείχθη υπέρτατος τη στιγμή του θανάτου του. Οι θυσίες που έκανε συνεχώς σε όλη του τη ζωή και ο αλτρουϊσμός του τον

προετοίμασαν ώστε με ευχέρεια να προβεί σ' αυτή την τελική χειρονομία αγάπης.

Ο Αλβέρτος Λϊνστάϊν, για να υμνήσει τον Γκάντι, έγραψε τα εξής: «Δεν είναι απίθανον, οι μέλλουσες γενεές να δυσκολευθούν να πιστέψουν ότι πράγματι ένας τέτοιος άνθρωπος, με σάρκα και οσπιά, περπάτησεν επάνω στη Γη».

Οι ζωές όλων των μεγάλων ανδρών, οι οποίοι έρχονται σ' αιτόν τον κόσμο να εκπληρώσουν ένα συγκεκριμένον καθήκον αρετής και δικαιοσύνης, έχουν βαθιές συμβολικές έννοιες. Ο δραματικός θάνατος του Γκάντι υπέρ της ενοποιήσεως των Ινδιών ανέβασε ψηλά το μήνιμά του προς ένα κόσμο που σπαράσσεται από διαμάχες. Το μήνιμα αυτό το απηύθυνε με λόγια προφητικά:

«Η μη βία έγινε γνωστή μεταξύ των ανθρώπων και θα ξήση. Είναι ο προεγγελος της ειρήνης του κόσμου».

(Από το βιβλίο του «Η αυτοβιογραφία ενός γιόγκι»)

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Απόσπασμα από άρθρο του ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ στη «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ», 11/2/1940

«Ω άνθρωποι, εσείς που με θεωρήσατε και με ονομάσατε μίζερο, εχθρικό και μισάνθρωπο, τι άδικο που μου κάνετε. Δεν ξέρετε την κρυφή αιτία αιτού που σας φαίνεται έτσι. Η καρδιά μου κι όλη μου η σκέψη ήταν πάντα, απ' τα παιδικά μου χρόνια, μόνο για το λεπτό αίσθημα της καλοσύνης, ήθελα πάντα να κάνω μεγάλες πράξεις, αλλά σκεφθείτε πως από έξι χρόνια σχεδόν μ' έχει βρει μια ανίατη πάθηση που χειροτέρεψε με ανόητους γιατρούς και πως γελίστηκα με την ελπίδα από χρόνο σε χρόνο να καλύτερέσω.

Τέλος, αναγκασμένος να το πάρω απόφαση, πως η αρρώστια μου δε θα γιατρευτεί, γεννημένος μ' ένα φλογερό, θερμό ταμπερμέντο, με τη διάθεση να χαρώ με τους ανθρώπους, έπρεπε πολύ πρόορα να αποχωρήσω, ολομόναχος να περάσω τη ζωή μου...»

Και το παραχατικό κείμενο συνεχίζεται για να αποκορυφωθεί στο τέλος με το νυστερόγραφο που γράφει λίγες μέρες αργότερα ο Μπετόβεν κάτω απ' τη διαθήκη του, σ' ένα ύψος τυραννισμένο, ακατάστατο, σπασμωδικό, ένα μικρό αποχαιρετιστήριο για όλο τον κόσμο:

«Κι έτσι σ' αποχαιρετώ και σένα με σπαραγμό, αγαπημένη ελπίδα, που σε πήρα μαζί μου ως εδώ, ελπίδα τουλάχιστο ως ένα βαθμό να γιατρευτώ, πρέπει τώρα κι αυτή να μ' εγκαταλείψει ολότελα, όπως τα φύλλα του φθινοπώρου πέφτουν κάτω και μαραίνονται. Κι' αυτή ακόμα αποξηράθηκε απ' τον καιρό που ήρθα εδώ - φεύγω - όπως και το μεγάλο θάρρος που αναπτέρωνε την ψυχή μου στις ωραίες μέρες του καλοκαιριού - χάθηκε.

Ω μοίρα, Θεία Πρόνοια, κάνε μια τουλάχιστο καθαρή μέρα της χαράς να μου φανερωθεί - τόσον καιρό σπάθηκε ξένη κάθε εσωτερική ανταπόκρισή μου με την αληθινή χαρά. - Ω, τότε! - Ω, τότε, Θεέ μου, θα μπορέσω πάλι να ξανααισθανθώ μέσα στο ναό της φύσης και των ανθρώπων. - Ποτέ; Ποτέ - Α, θα ήτανε πολύ σκληρό...»

Μία αναφορά του Παναγιώτη Κανελλόπουλου:

Δύσκολα και τραγικά έζησε ο Μπετόβεν ως τα τέλη της ζωής του, μιας ζωής, που ύστερ' από μίαν αρρώστια συνυφασμένη με επανειλημμένες εγχειρήσεις και με φοβερούς πόνους έσβησε στα 1827.

Βαριά άρρωστος και απόλυτα κοινός, ζητούσε πληροφορίες για τον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων. Στο κρεβάτι του ετοιμοθάνατου «τον είχαν περιτριγυρίσει», όπως γράφει ο πιστός του μαθητής και φίλος Σίντλερ, «οι πιο παλιοί του φίλοι και δάσκαλοι από την Ελλάδα, ο Πλούταρχος, ο Όμηρος, ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης και άλλοι τέτοιοι μινυαφισαίοι»(...)

(Ιστορία του ευρωπαϊκού πνεύματος, τόμος Α, κεφ. ΚΖ)

Εθνισμός και αγάπη προς την ανθρωπότητα

Του Διονύσιου Σολωμού

Το Έθνος πρέπει να μάθει να θεωρή εθνικόν ό,τι είναι αληθές.

Στοχάζομαι πως ο εθνισμός πρέπει να υποχωρή εις την αγάπην της ανθρωπότητας και φωτισμένος από το αίσθημα τούτο θεωρώ χωρίς κανένα πάθος και την υπεροχή του Έλληνος στον ξένο και την υπεροχή του ξένου στον Έλληνα. Μην παρθή για εθνισμός ό,τι δεν είναι παρά σέβας αλήθειας.

«Ο Σολωμός πνευματικός υπέρμαχος του έθνους», *Αλέκον Παπαγεωργίου*, Αθήνα 1957, σελ. 12.

Ο Σπυρίδων Νάγος γεννήθηκε τον Αύγουστο του 1868 στο Κακούρι της Αρκαδίας, από γονείς ποιμένες, με επαρκή όμως παρουσιακά στοιχεία.

Εφοίτησε στο Δημοτικό σχολείο της γενέτειράς του, και έφθασε έως την Δ' τάξη. Δεκαπέντε χρονών παιδί, ο πατέρας του τον έβαλε να φυλάη τα πρόβατά τους, στις πλαγιές του Αρτεμισίου. Εκεί κοντά στην παρθένα Φύσι, βύζαξε το γάλα της Μεγάλης μας Μάνας, που του έγινε η καλύτερη και η σοφώτερη παιδαγωγός. Στην απεραινωσύνη του αγνού υπαίθρου, το μεγαλείον και η γοητεία του Αλείρου νανούριζαν την σκέψη του και γιγάντωναν το φρόνημά του. Εκεί υποβουνό που φέρει το όνομα της θεάς της Αγνότητας, το ειμαρμένον του Σπυρίδωνος Νάγου έπλεκε τους ιστούς της πνευματικής του σταδιοδρομίας. Οι Νύμφες και οι Δρυάδες της περιοχής γαλουχούσαν και κραταίωναν αυτό το εξαιρετικό πνεύμα, που είχε φωλιάσει στο κορμί ενός τσοπανόπουλου.

Οι φεγγαρόλουπες βραδιές που ασκούν τόση γοητεία στις ευαίσθητες ψυχές, ξυπνούσαν στην φαντασία του μικρού Σπύρου κόσμους άγνωστους, ιδέες και πόθους που τον καλούσαν κοντά τους. Έτσι, έπειτα από δύο χρόνια ποιμενικής απασχόλησης, ανεπήδησε από το ένδον του η ισταθερή επιθυμία να εγκαταλείψη το περιβάλλον αυτό και να έλθη στην Αθήνα για να μάθη «πολλά» γράμματα. Αλλά, έλα πάλι που με αυτή την βουκολική ζωή είχε αρχίσει να συνάπτη τριφυρούς δεσμούς και να ανακαλύπτει αρκετά θέλητρα! Ο μονήρης βίος μέσα σ' ένα τέτοιο μαγευτικό περιβάλλον ασκούσε πολλή γοητεία στην μιστικοπαθή και ρεμβώδη ιδιοσυγκρασία του Νάγου.

Όταν βρισκόταν ξαπλωμένος στα πουρνάρια ή στα σκοίνα, κοντά σε καμμία λαλέουσα πηγή, όπως μου αφηγείτο, συχνά περιερχόταν σε ψυχική κατάσταση ανείπωτης μακαριότητας.

Άκουε συνεχώς ουράνιες μελωδίες και έβλεπε οπτασίες και μορφές απερίγραπτου κάλλους, που από τότε του καλλιεργούσαν το αίσθημα του καλού, της ανωτερότητας, της πραγματικής και φυσικής ευγένειας. Εκεί διδάχθηκε το Α-Β της αρμονίας, που σαν νόμο της ψυχής του πάντα φρόντιζε σε όλο τον γήινο βίο να τον κλείσει μέσα του και να τον εκδηλώνη πλέρια παντού και πάντοτε. Στοχασμοί και ιδέες προβιλιζόνταν στο μυαλό του από την εποχή εκείνη, που τις θυμόταν έντονα σε όλη την κατοπινή του ζωή. Κι αυτές έγιναν οι οδηγήτριες στον μετέπειτα βίο του, γιατί ήταν ο καλός ο σπόρος που φάτρωσε, βλάστησε και σπόλισε πλούσια το νοητικό του περιεχόμενο.

Παρ' όλα όμως αυτά, η επιθυμία της φυγής από την ποιμενική ζωή κυριαρχούσε στη σκέψη του σαν προοπτική της Μοίρας, η οποία τον προωρίζει για κάτι το ανώτερο, για κάτι το πνευματικό.

Και ενώ ο πατέρας του Σπυρίδωνος Νάγος έβλεπε στο πρόσωπο του παιδιού του τον μέλλοντα αρχιεπίσκοπο της περιφερείας τους, λόγω της ευφυΐας του και της δραστηριότητάς του, ο δεκαεπτατής Σπύρος του εδήλωνε με αποικαιοσυκότητα ότι θέλη να μάθη γραμματα και για τούτο πρέπει να πάη στην Αθήνα.

Όπως ήταν φυσικό, ο πατέρας αντέδρασε με πείσμα, αλλά και ο γιος του δεν υποχωρούσε. Μια μέρα χωρίς καμιά οικονομική ενίσχυση, έφυγε από το πατρικό του και πήγε στην Τρίπολι για να δουλέψει, να ζήσει και να σπουδάσει(...)

(Σημείωση «ΛΙΣΤΟΥ»: Γρήγορα ο Σ. Νάγος (συνεχίζει το άρθρο) ήρθε στην Αθήνα και άρχισε ο αγώνας του για την επιβίωσή του και τη μόρφωσή του).

Συνεχίζει ο Ι. Βασιλής:

Ο Σπυρίδων Νάγος θαύμαζε τις αρχές της Γαλλικής Επανάστασης και η τριλογία Ελευθερία - Ισότητα - Αδελφότητα, έγινε το βίωμά του. Οιστηλατημένος από την εκκολλαπτομένη τότε κίνησι του Εξελικτικού σοσιαλισμού, συνδέθηκε με τον δρώντα στο Λονδίνο Πλάτωνα Δρακούλη. Τέλος απεφάσισε να κατέβη σε αγώνα αφυπνίσσεως και εξεγέρσεως του αδικημένου εργάτη. Τον εργάτη την αθλιότητα και την κακομοιριά είχε και ο ίδιος δοκιμάσει και ήθελε να τον σπρώξει για να ζητήσει τα δικαιώματά που έχει από τη ζωή και που τον αρνούνται οι εργοδότες και ακόμη αυτή η Πολιτεία(...) Συντάσσει, εκδίδει και κυκλοφορεί μόνος του την πρώτη στην Ελλάδα σοσιαλιστική εφημερίδα, το «Άρδην».

Πρωτεργάτης και ρήτωρ της πρώτης συγκεντρώσεως στις στήλες του Ολυμπίου Διός Εργατικής Προπομαγιάς, καταδιώκεται από την αστυνομία και κατάσχεται το φύλλο του. Καταφεύγει στην Κεφαλλονιά. Συλλαμβάνεται στη Ζάκυνθο. Επεμβαίνουν τα φιλελεύθερα στοιχεία του νησιού και αφήνεται ελεύθερος. Εκεί συνδέεται με τους ριζοσπάστες και με τους προοδευτικούς κύκλους, στους οποίους ανήκαν και οι Έκτονες της Αγγλικής Στοάς «Λατήρ», στην οποίαν είχαν μνηθή οι περισσότεροι Φιλικοί του 1821(...)

Διωρίσθηκε υπάλληλος των Ταχυδρομείων Αθηνών. Εκεί πέρασε τα περισσότερα χρόνια της ζωής του. Τότε πανδρεύθηκε και απέκτησε τρία παιδιά. Στο νέο του επάγγελμα εργάστηκε για την ανύψωσι του κλάδου και εξελέγετο μέλος του Δ. Συμβουλίου του Συλλόγου Δημοσίων Υπαλλήλων επί αρκετά χρόνια. Αφού πέρασε από τριάντα επτά επαγγέλματα, όπως με δύο θυμοσοφίας έλεγε, τα

τελευταία χρόνια της ζωής του διορίστηκε Διευθυντής της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πειραιώς, την οποία διοργάνωσε και διεύθυνε κατά τρόπο που εξυπηρετούσε πληρέστερα το αναγνωστικό κοινό της γείτονος.

Αυτή ήταν η επαγγελματική και κοινωνική σταδιοδρομία και η ιδεολογική πορεία του Σπυρίδωνος Νάγος μέχρι του θανάτου του.

Η φιλοσοφική και πνευματική δράσις του όμως σημειώνεται έντονα από το 1897. Η χρονολογία αυτή είναι αφητηρία μιας νέας στροφής προς ωρισμένους προσανατολισμούς πνευματικών κατακτήσεων. Σ' αυτές αναδεικνύεται ήρωας και επιτυγχάνει με την αδάμαστη θεληματικότητά του, την μεταμόρφωσι του ιδεολογικού και συναισθηματικού του περιεχομένου, που πλαισιώνονται τώρα με ψυχικές ικανότητες και δυνάμεις, που χαρακτηρίζουν τους πραγματικούς Μύστες της φύσεως και του πνεύματος, προωρισμένους να γίνουν ψυχουργοί και ταγοί ανθρώπων.

Έτσι ο Σπυρίδων Νάγος ακτινοβολεί τώρα καλωσύνη και σοφία, δύο μαγνήτες που τραβούν κοντά του όσους ποθούν ανωτερότητα και γνώσι. Συσπειρώθηκαν έκτοτε μερικοί μαθητές του για να γίνουν οι πολλοί αργότερα που έμειναν πάντοτε αφοσιωμένοι.

Μ' αυτούς ο Σπυρίδων Νάγος ήταν παρών σε κάθε κοινωνική εκδήλωσι σχετική με την πρόοδο, τον ανθρωπισμό, την φροσιολατρεία, την έρευνα της αλήθειας, την ευδαιμονία και την απελευθέρωσι του ανθρώπου. Έτσι με την ομάδα των πιστών του εμφανίζεται στον «Σύλλογο Αθηνά - Υγεία», που είχε σκοπό την εφαρμογή και διάδοσι της ακρεοφαγικής διαίτας για ανθρωπιστικούς λόγους. Σχετικά εξεδόθη τότε μία πραγματεία και το βιβλίο «Πνευματικά Ιδέα».

Από το 1900 περίπου ο Σπυρίδων Νάγος καθιέρωσε τις Κυριακάτικες εκδρομές με ορειβασίες, με τα θαλασσοδουμπτρα, με τα αερόλουτρα και με τα ηλιόλουτρα, σ' όλες τις εποχές του έτους, που τότε θεωρούντο σαν επικίνδυνες εκκεντριστές.

Βλέπουμε ότι ο Νάγος στον τομέα το φροσιολατρισμό, που σήμερα είναι το αγνώτερο εντύπωμα της ζωντανής νεολαίας μας, σπάθιζε πρωτοπόρος και εγκαίρως.

Την ίδια εποχή μνείται στον Τεκτονισμό με τους πιστούς μαθητές του. Εκεί ο Σπυρίδων Νάγος αναδεικνύεται και αναγνωρίζεται από όλους σαν γνήσιος εμπνευσμένος μύστης Δάσκαλος με σπάνια ηγετικά προσόντα. Η ικανότης του για την ερμηνεία των συμβόλων, η γλυκύτης του χαρακτήρος του, και οι εμπνευσμένες διδασκαλίες του έδωκαν νέα ζωογόνο ανοή στους τεκτονικούς κύκλους, μερικοί

των οποίων και σήμερα ακόμη πορεύονται σύμφωνα με τις ανεκτίμητες και σοφές υποθήκες του.

Όταν συνεστήθη η Κοινωνιολογική Εταιρία από τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου, τον Κ. Βαρβαρέσσον και άλλους σοσιαλιστές που είχαν περατώσει τις σπουδές τους στη Γερμανία, η ομιάς του Νάγου έδωσε και τότε το «παρών» και απετέλεσε τον κορμό της προοδευτικής εκείνης Οργανώσεως, που το Ελληνικό κοινό την δέχθηκε με ενθουσιασμό. Ατυχώς, από την αρχή η ιδεολογική εκείνη Οργάνωσις έπαθε πολιτική και κομματική διάβρωση και φυλλορρόφησε άκαιρα, αφού συνεκλόνησε αρκετά τους πολιτικούς κύκλους της χώρας μας.

Κατά το 1915 ο Νάγος Εγγράφεται στη Θεοσοφική Εταιρία και γίνεται πρόεδρος της Στοάς «Απόλλων» (...)

Λιτή ήταν σε σύντομες και γενικές γραμμές η ιδεολογική εκδήλωσης και δραστηριότης του Νάγου, στη διαδρομή του μέσα από τις διάφορες οργανώσεις που έδρασαν τότε σε ποικίλους κοινωνικούς τομείς. Το πέρασμά του από αυτές σκόρπιζε την ακτινοβολία της δυνατής του προσωπικότητας. Όσοι συνεργάστηκαν και τον γνώρισαν από κοντά, πάντοτε θυμούνται με θαυμασμό την ανωπερότητα του ήθους του, την αστείρευτη καλοσύνη του, τις απέραντες γνώσεις του και τη δύναμη της πάντοτε ορθής κρίσεώς του.

Ας δούμε όμως τώρα, ποιά ήταν το Ιδεολογικό «πιστεύω» του Σπυρίδωνος Νάγου.

Ο ακάματος αυτός και τολμηρός ερευνητής από νωρίς στράφηκε στη μελέτη των κατάλοιπων των Αρχαίων Ελλήνων Φιλοσόφων. Με την μυστηριακή του κατάρτισι κατώρθωσε, όσον κανένας από τους συγχρόνους του ή και τους προγενεστέρους του, να σπουδάσει την γλώσσα του συμβόλου και να το ερμηνεύει τόσο επιτυχώς. Έτσι αποκαλύπτει με πειστικότητα το βαθύ περιεχόμενο κάθε αλληγορίας. Η ικανότητά του αυτή τον βοήθησε να ερμηνεύει με πολλήν εμβρίθεια και ειχερία την αρχαία Ελληνική και ξένη Μυθολογία, υπό το κάλυμμα της οποίας οι σοφοί συνθέτες της ερμητικά έκλεισαν εκεί τα βαθειά νοήματα των δυνάμεων και των νόμων της Κοσμογονίας για να τα προφυλάξουν από την βεβίλωση ή και την παρανόηση από τις αδύνατες και τις άωρες διάνοιες. Μία συγκριτική μελέτη των σωζομένων Κοσμοθεωριών, τον έπεισε ότι όλες προέρχονταν από την ίδια πηγή. Διαφοροποιούνται και έπαιρναν ξεχωριστή διατύπωση και μορφή, ανάλογα με τον χρόνο και την ικανότητα του κάθε φιλοσόφου. Πηγή των διαφόρων κοσμοθεωριών που διατυπώθηκαν με τον μύθο και το σύμβολο, πίστευε ότι ήταν τα

προελληνικά Μυστήρια, από τα οποία οι Θεολόγοι ποιητές και φιλόσοφοι διδάχθηκαν και άντλησαν τα στοιχεία της Κοσμοθεωρίας των, που εδόθηκαν μετέπειτα στους ιστορικούς χρόνους και διατυπώθηκαν στα φιλοσοφικά τους συγγράμματα.

Σαν θεμελιωτές και πρωτοπόρους κάθε μυστηριακής γνώσεως και κάθε φιλοσοφίας ανεγνώριζε τον Θείο Ορφέα και τον Μέγα Πυθαγόρα, των οποίων τα σωζόμενα μελετούσε εμπεριστατωμένα και συνεχώς επί πολλά χρόνια. Τα μεταγενέστερά τους φιλοσοφικά συστήματα τα θεωρούσε προερχόμενα από όσα οι γίγαντες εκείνοι της Ελληνικής Συλλήψεως διατύπωσαν είτε συμβολικά είτε φανερά. Η επίδρασις των Ορφικών και των Πυθαγορείων θεωριών υπήρξε στο πνεύμα του Σπυρίδωνος Νάγου θετικά διαβρωτική. Με τη βαθεία δε στοχαστική του κρίσι και με την εξαιρετική ικανότητα να εισδύη στο νόημα του συμβόλου, όχι μόνον πέτυχε να συλλάβη τις κοσμογονικές και ιδεολογικές δοξασίες των δύο τούτων υπερόχων Σοφών και Μυσταγωγών, αλλά και να τις ερμηνεύη και να τις αναλύη με σαφήνεια και με πειστικότητα, ώστε να προκαλούν την κατάπληξι και τον θαυμασμό των συγχρόνων επιστημόνων και των σοφών ερευνητών.

Ο Σπυρίδων Νάγος μπορεί να ειπωθεί αδίσπαχτα, ότι ζωντάνεψε την αρχαία Ελληνική σκέψι και φιλοσοφία. Ανέσυρε από τα βάθη των αιώνων και από τα άδυτα των αρχαίων Μυστηρίων αλήθειες, τις ανασπινέθεσε και παρουσίασε πλήρες φιλοσοφικό και βιονομικό σύστημα με το οποίο εξηγούσε όλα τα αινίγματα της Ζωής και του πνεύματος, αλλά και ικανοποιούσε την πιο ανήσυχη και απαιτητική σύγχρονη σκέψι. Τis αρχές του συστήματος εκείνου πρώτος αυτός εφάρμοζε με αυστηρότητα σαν κανόνες του καθημερινού του βίου και καλούσε τους μαθητές του και τους ακροατές του να τις ακολουθήσουν. Ότι πίστευε σαν ορθό και σαν πρέπον, το μετουσίωσε σε πράξι με συνέπεια αυτόχρονα μονολιθική. Αυτή ήταν η μεγαλύτερή του αρετή. Η μεταμορφωτική επίδρασίς του στο ήθος και στο πνεύμα, όσων τον ακολουθούσαν, υπήρξε καταφανώς αποτελεσματική. Εκείνοι που μαθήτευσαν σταθερά κοντά του δέχονταν τις ακτίνες της ιδεολογικής διαφωτίσεως, τις ακτίνες της ψυχουργικής κατεργασίας τους, τις ακτίνες τις λυτρωτικές για το πνεύμα τους.

Όλα αυτά τα ανεκτίμητα, χάριζαν εφαρμοζόμενα, ήθος ανώπερο, σκέψι ελεύθερη, ισορροπία και γαλήνη ψυχική. Ο Σπυρίδων Νάγος αν και αναγνωριζόνταν σαν Διδάσκαλος - Μύστης, ουδέποτε ισχυρίσθηκε, ότι παρουσίασε δικό του φιλοσοφικό σύστημα ούτε και ότι ίδρυσε Σχολή. Φιλοδόξησε μόνο να φέρη στην επιφάνεια τις

δοξασιές των αρχαίων προγόνων μας και προσεπάθησε να τις κατασπίση καταληπτές, προσιτές και εφαρμόσιμες από τους σύγχρονους Έλληνες. Τον συνέπαιρνε πάντοτε το πάθος της αρχαιοφιλίας και πολιικός του απήρ ήταν η Αρχαία Ελληνική σκέψις.

Ο Σπυριδών Νάγος υπήρξε μια καθαρή Ελληνική ψυχοπνευματική ιδιοσυγκρασία με γνήσιες και αγνές φυσιολογικές εκδηλώσεις. Η πίστις του σ' αυτό που δίδασκε στους κλειστούς και στους ανοικτούς κύκλους, δηλ. στον Τεκτονισμό και κυρίως στις εκδρομικές συγκεντρώσεις στους αρχαιολογικούς χώρους, προκαλούσε την προσοχή και τον θαυμασμό των ακροατών του. Πολλοί από αυτούς, όσοι ζήτησαν να τον πλησιάσουν κοντύτερα, αισθανόντουσαν την ακτινοβολία του και την αγαθοποιό του επίδραση. Έτσι του έγιναν αχώριστοι φίλοι που δεν τον λησμονούν ποτέ. Αυτοί και τώρα ακόμη προσπαθούν να πορεύονται σύμφωνα με τις σοφές υποθήκες του.

Τις δοξασιές του και τις πεποιθήσεις του τις είχε θεμελιώσει στα στέρεα βάθρα της Ελληνικής φιλοσοφίας, και πάνω σ' αυτά ύψωσε το ιδεολογικό, το Ηθικό και το πνευματικό του οικοδόμημα. Πίστευε απόλυτα στο Γενικό της Φύσεως και το αιτιολογούσε με τις απράνταχτες αυτές αλήθειες:

«Ουσία, μορφή και συνείδησις, έλεγε, συνθέτουν την αρμονική έκφρασι της όλης φύσεως που αποτελεί το Παν. Από το Παν προέρχεται ο άνθρωπος. Από τις ουσίες του παντός σ'έγκειται και όλο το είναι του και κλείνει μέσα του σε λανθάνουσα κατάσταση όλο το Παν. Γι αυτό λέγεται και μικρόκοσμος. Με αυτές συντηρείται η μορφή του και το ψυχικό του εγώ και με αυτές εξελίσσεται, μεταμορφώνεται και μεγενθύνεται το πνευματικό του άτομο απείρως στο άπειρο χωρίς τέλος. Όπως οι αριθμοί δεν έχουν τέρμα, έτσι και η ατομική ψυχή δεν έχει τέρμα, είναι αθάνατη και αενάως πολλαπλασιάζει τις δυνάμεις που κορύβει μέσα της σε λανθάνουσα κατάσταση. Τί οφείλει λοιπόν ο έμψυχον άνθρωπος; Λατρεία στο Παν. Η λατρεία όμως αυτή έχει νόημα και σκοπό τότε μόνον όταν ο άνθρωπος γνωρίση τους νόμους και τους σκοπούς της Φύσεως και προσαρμόση όλες τις εκδηλώσεις του στους σκοπούς και τους νόμους Της. Αυτή είναι η πρότευσια και αληθινή λατρεία, δηλαδή η αρετή που πρέπει να προσφέρει στη Φύσι και ν' ακολουθήθ' ο άνθρωπος. Και μόνον η αρετή θα τον οδηγήση να γνωρίση ασφαλώς την πλήρη και ολοκληρωμένη αλήθεια. Η αλήθεια θα τον οδηγήση τότε να γνωρίση και ν' απολαύση όλες τις χαρές της ζωής, για τις οποίες πλάστηκε κάθε ύπαρξις. Έτσι δε μόνον διώχονται ο πόνος και οι δοκιμασιές που είναι καρπός της

ψευτιάς, του σκότους και της αγνοσίας».

Από πού όμως η προέλευσις του Παντός και ποιές ήσαν οι Κοσμογονικές αρχές; Σ' αυτό το σημείο ο Νάγος πίστευε στις Ορφικές θεωρίες περί χάους, που θεωρείτο σαν κατάσταση, η οποία περιέκλειε κάποτε σπερματικά, ότι σήμερα βλέπουμε σαν μορφή και σαν συνείδησι. Από το χάος προήλθαν στο είναι τους αφ' εαυτών δια του χρόνου και του Κοσμογονικού Έρωτος οι δύο ουσίες, που οι Πυθαγόρειοι τις καθόριζαν σαν μεριστή και σαν συνεχόμενη. Οι δύο αυτές ουσίες δια της μίξεως έφεραν στο είναι το μορφικό άτομο, το οποίον μεταμορφώθηκε σε μια δεδομένη σιγίγιή σε συνειδητό άτομο. Αυτό αποτελεί και το βαθύτερο μυστήριο για τον αμύητο άνθρωπο. Τουτό το πνευματικό άτομο δια μέσου των διαφόρων οργανισμών της οντολογικής κλίμακος εκτυλίσσει τις λανθάνουσες δυνάμεις του, φθάνει στην ανθρώπινη μορφή για να συνεχίση την εξέλιξί του και την δράσι του σε ανώτερη του ανθρώπου κατάσταση, την πνευματική. Στην κατάσταση αυτή επιτυγχάνεται η τελειότης του και αποκτάται η καθαρή Γνώσις.

Στο έργον του «Πνευματικά Ιδέα» περιγράφει πως η Γνώσις εκείνη μεταβιβάζεται στους αγνούς και στους καθαρούς, στους άξιους και τους ικανούς για να συνεχίσουν την πορεία της ψυχής των πέρα από της γης το περιβάλλον:

«Τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, έλεγε, πρέπει να τις διέπη ο ηθικός νόμος, ο οποίος είναι συνώνυμος με τον φυσικό. Ύψιστος δε φυσικός νόμος είναι ο νόμος της Αρμονίας, χωρίς τον οποίον δεν θα υπήρχε τάξις, πρόοδος, εξέλιξις. Τί είναι όμως αρμονία; Αρμονία είναι ο Νόμος ο οποίος διακανονίζει τις μεταξύ ουσιών, μορφών και συνειδήσεων σχέσεις προς τον σκοπόν της εξέλιξεως των πάντων δια της αλληλεπιδράσεως, δηλαδή δια της αγάπης και του έρωτος.

Ο νόμος της αρμονίας είναι συμπύκνωσις των εννοιών που περιλαμβάνουν οι μαγικές λέξεις: Αγάπη, Έλευθερία, Δικαιοσύνη». «Φίλει τον άνθρωπον, έλεγε, όχι από δεοντολογία ή κατ' επιταγή. Φίλει τον άνθρωπον αδιαφορώντας εάν αυτός σε αγαπά, σε μισή ή σε περιφρονή. Στο πρόσωπο κάθε ανθρώπου να βλέπης επαναλαμβανόμενη την ίδια σου υπόστασι. Σεβάσου πάντα οιονδήποτε άνθρωπο αγαθό ή κακό, πεπαιδευμένο ή άξεστο, γιατί είναι μία αξία της Φύσεως, που εργάσθηκε επί αιώνας πολλούς για να συνθέση την ανθρώπινη οντότητα. Αυτή έχει λανθάνοντας τους Νόμους της Αρετής και της Σοφίας. Βοήθησέ τον εσύ με την αγάπη σου και το ενδιαφέρον σου για να τις εκδηλώση έντονα. Χτύπα και καντηριάζε πάντοτε την κακία και την αγνοσία. Αλλά σεβάσου τον άνθρωπο,

κάθε άνθρωπο, γιατί και τούτος μια μέρα προορίζεται να γίνη Θεία ύπαρξις. Δείχνε πάντα ανεξάντλητη επιείκεια και ανοχή. Μην οικτείρεις ποτέ τον σφάλλοντα. Μην περιφρονήσεις ποτέ τον αμαρτήσαντα, γιατί και συ έσφαλές και αμαρτήσες πολλές φορές στο βίο σου. Οι άλλοι όμως σε ανέχθηκαν. Εάν υπήρξες ανστηρός πολύ, κάποτε θα το μετανοήσης. Εάν έκρινες με επιείκεια, δεν θα μεταμεληθής ποτέ. Να βριόκhis πάντα την δύναμι να συγχωρής εκείνον που σε αδίκησε. Αγάπα κάθε πνοή, κάθε συνείδησι υπανθρώπινη, ανθρώπινη και υπερανθρώπινη, για να αισθανθής και συ τις περιπτώξεις και την θερμή της παγκόσμιας Αγάπης. Για να γίνης ελεύθερος, να αναγνωρίζης και στον άλλον το δικαίωμα να γίνη και αυτός ελεύθερος. Βοήθησε πάντοτε να απολαύσουν και οι άλλοι την οικονομική, την κοινωνική, την πνευματική Έλευθερία και να μπουν στην τροχιά του Φυσικού Νόμου, στον Κύκλο της Παγκόσμιας Αρμονίας.

Να είσαι δίκαιος, δηλαδή αναγνώριζε και σεβάσου τα δικαιώματα που έχει κάθε ύπαρξις, η οποία είδε το φως του Ηλίου για να απολαμβάνη την ζωή, να προσδεύη και να εξελίσσεται πνευματικά. Η λέξις δικαιοσύνη είναι συνώνυμος με τη λέξι αναγνώρισις. Ο άνθρωπος δεν είναι σε θέσι να δώση τίποτα στον όμοιό του. Η φύσις είναι εκείνη που δίνει στον άνθρωπο τον οργανισμό και τις ικανότητες τις αισθησιακές και τις πνευματικές με τις οποίες δικαιούται να πέρνη από τους κόλλους Της ό,τι του αναγκαιοί για την ύπαρξί του, για την πρόοδό του και την ευδαιμονία του. Η φύσις διαθέτει αφειδώς όλους τους παράγοντες της ζωής για όλους. Ο άνθρωπος στηριζόμενος στη δύναμι του ισχυρότερου αφαιρεί τα μέσα και στερεί τον όμοιό του από όλα εκείνα που θα τον εξησφάλιζαν άνετο βίο, εύκολη παιδεία και χωρίς εμπόδια πρόοδο.

Να είσαι δίκαιος. Να πιστεύης ότι όλοι έχοιμε σαν τέκνα της ίδιας μάνας τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις απέναντι του συνόλου. Να είσαι δίκαιος, και αναγνώριζε σε κάθε άνθρωπο ότι ανήκει σ' αυτόν από τη μητέρα Φύσι.

Κάθε ύπαρξις δικαιούται να έχη στη διάθεσί της όλα τα μέσα της προόδου, της παιδείας για να μάθη και αυτή την αλήθεια και ν' αποκτήση την Έλευθερία την κοινωνική και την πνευματική. Κάμε ό,τι μπορείς για ν' ανανήψη ο αδελγός σου άνθρωπος. Δώσε χείρα βοήθείας να βγή από το βούρκο της κατωτερότητας. Μην προκαλείς, μην υποτενιάς κανένα, πάντα να είσαι ανεκτικός. Χτίπα τις ανθρωπινες αδυναμίες. Στιγματίζε το πάθος. Κατηργιάζε την αμαρτία. Αλλά ποτέ μη θίγεις την αξιοπρέπεια του αμαρτήσαντος. Μη πληγώ-

νεις, μη φονεύεις ποτέ τον αδελφό σου άνθρωπο. Έστω και αν είναι αμαρτωλός. Δεν ξεύρεις και συ και εγώ πόσες φορές στην πορεία της ψυχής μας κατά τις αλληπάλληλες ενσαρκώσεις μας δεν υπήρξαμε εγκληματίες, κακούργοι, αμαρτωλοί. Όμως η στοργή των Δυνάμεων της Φύσεως, το φως του Ήλιου και οι φροντίδες των ανωτέρων συνειδήσεων μας βοήθησαν με τις δοκιμασίες και τον πόνο να μάθουμε και ν' ακολουθούμε το καλό και το πρόπον».

Ο Νάγος ποτέ σε κανένα, έστω και αν του το ζητούσε, δεν του υπεδείκνυε την πλάνη του, δεν του έλεγε το ελαττωμά του, το σφάλμα του. Είναι ένα σημείο που φανερώνεται μεγάλοπρεπη η ευγένεια και η πραγματική λεπτότης μιας ανώτερης υπάρξεως. Τούτο το δικαιολογούσε ως εξής: «Εάν σου πω τα σφάλματά σου, θα φανώ ανώτερός σου και συ θα αισθανθείς ένα αίσθημα κατωτερότητας απέναντί μου, πράγμα που δεν το θέλω. Θέλω να είμαι ίσος προς ίσον. Η αξία έγκειται εις τούτο: μόνος του ο άνθρωπος πρέπει να αναγνωρίση το σφάλμα του και να το επανορθώση δια τον αιτοελέγγου και του θεληματικού του. Βέβαια, σε βοηθώ και σε ποδηγετώ με προσοχή διαφοροτρόπως, χωρίς ποτέ να σε κατεβάσω από την βαθμίδα της αδελφικής ισοτιμίας».

Αυτός ήταν ο καλός, ο ευγενικός, ο ανώτερος Σπυρίδων Νάγος. Τώρα ας θίξουμε και το πνευματικό πιστεύω αυτού του σοφού Μύστη. Ο Νάγος πίστευε ότι το σύνολο των εκδηλουμένων ουσιών, των μορφών και των συνειδήσεων διέπεται από νόμους που βοηθούν στην εξέλιξη και την τελειοποίησι. Οι νόμοι τούτοι βοηθούν την εκπνεύματωση πάσης μορφής και την εις το άπειρον ατέρμονα εξέλιξί τους. Τους νόμους τούτους πρέπει να γνωρίση ο άνθρωπος για να γίνη σοφός και να προσαρμόση όλες του τις εκδηλώσεις σύμφωνα με αυτούς για να γίνη ενάρτεος. Ο ενάρτεος και ο σοφός βοηθείται και γίνεται συνεργάτης των ανωτέρων αυτού συνειδήσεων οι οποίες συνέστησαν την θεία πνευματική ιεραρχία στην κορυφή της οποίας βρίσκεται Υπέρθεος Άρχων, χειριστής των φυσικών και των πνευματικών Νόμων. Τούτον, σ' ένα δημοσίευμά του στους «Καρούς» του Κανελλίδη, τον αποκαλεί «Κάτοικον του Σύμπαντος», διευθετούντα και εποπτεύοντα την τάξι του Παντός.

«Ο λατρεύων το Παν, έλεγε, λατρεύει και το μέρος. Εάν ο λατρεύων μόνον μίαν προσωπικότητα όσον ισχυρά και αγαθή και αν είναι αυτή, υποτιμά το σύνολον».

Λάτρευε την φύσι και το φως της. Θαύμαζε, αγαπούσε και σεβόταν κάθε συνειδητό εγώ που είναι καρπός της φύσεως. Ήταν εραστής της αλήθειας και αυτήν αναζητούσε σ' όλον τον επίγειο βίο

του, αυτήν ακολουθούσε και αυτήν δίδασκε.

«Τον ενάρετο και τον σοφό, έλεγε, ενισχύουν οι δυνάμεις της φύσεως για να μπορέ να εναρμονίζεται προς τους Νόμους της. Όσους ποθούν και θηρεύουν την αλήθεια, η αλήθεια τους ποδηγετεί και τους φωτίζει. Ο Ουριανός τους εμπνέει και τους οδηγεί για να βρουν το δρόμο που άγει στην αληθινή πραγματικότητα.

Αυτό είναι το πνευματικό πιστεύω του Σπυρίδωνος Νάγου. Απλό, σαφές, και σοφό, βγαλμένο από την πείρα των αιώνων, που αποκτά η ψυχή σαν γνώση πολύτιμη από τις μακρινές πορείες που έκαμε περνώντας αναρίθμητες φορές από το λίκνο έως τον τάφο. Αυτός δε είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίον αποκτάται η ωριμότης. Τα ώρμα παιδιά της γης έτσι ξεπληρώνουν το χρέος τους και την μόρφωσή τους εδώ κάτω και είναι έτοιμα πια ν' ατενίσουν τον Ουριανό. Ο προς τα άνω δρόμος είναι γι' αυτά τώρα ανοικτός και ελεύθερος.

Η αρετή, η απέραντη καλοσύνη, η θεληματικότητας και η σοφία του Σπυρίδωνος Νάγου πιστεύω ότι του δίνουν το δικαίωμα να ονομασθή ώριμο παιδί της Γης. Η Γη και ο Ήλιος τον εφοδίασαν στοργικά με όλα εκείνα τα μέσα για να συνεχίση την πορεία και την δράση της ψυχής του σε τέλειους και φωτισμένους κόσμους.

Τώρα αξίζει να γίνη γνωστό και το γήινο τέλος του. Όταν το 1933 το νήμα της επίγειας ζωής του έπρεπε να κοπή και τοίτο του είχε προ έξη μηνών προαναγγελθεί, ο Σπυρίδων Νάγος τέλεσε την ημέρα εκείνη το τελετουργικό του καθήκον προς τις Δυνάμεις της Φύσεως. Έκαμε το τελευταίο του θαλασσόλουτρο και οι ακτίνες του πατέρα Ήλιου περιέβαλαν με την δύναμή τους όλο το είναι ενός γνήσιου λάτρη τους. Αιτές οι ακτίνες καίνε κάθε το τιτανικό και το γήινο που φέρει ο θνητός.

Και όταν μετά μία ώρα το μαύρο ποτλί του θανάτου έπρεπε να τον πλησιάση, τον ξύγωσε και αυτό με σεβασμό, με θαυμασμό και τούγκωσε το νήμα της ζωής σε μια σύντομη στιγμή, με ευθανασία!

Τότε η αθανασία, που ποθούσε η ψυχή του από αιώνες πολλούς, τον αγκάλιασε και τον περιέβαλε με τον ζώπινον του πνευματικού ήρωα.

Οι υλακές του Κέρβερου δεν τον τρώμαζαν. Ούτε ο Άδης μπόρεσε να τον κρατήσει. Γιατί σε όλο του το βίο είχε βγάλει ένα - ένα τα δόντια του τρικέφαλου και είχε κτυπήσει τα σκοτάδια του Άδη.

Ο Σπυρίδων Νάγος δεν χαροπάλαιψε, κομψήθηκε ήρεμα! Είχε ήδη νικήσει το χάρο. Εκείνος που ξεριζώνει τις αδυναμίες και το πάθος· εκείνος που ακολουθεί την αρετή και κτυπά την κακία, την

ψευτιά και κάθε δουλεία· εκείνος που θηρεύει, υπηρετεί την αλήθεια και λατρεύει την ελευθερία, την δικαιοσύνη, το φως και τρέφει στην καρδιά του αγάπη για όλους: αιτός, νικά την ατέλεια, νικά την αμαρτία, νικά τον Άδη και τα σκοτάδια του. Ο δρόμος του για τη φωτεινή λεωφόρο είναι ελεύθερος και ανοικτός.

Ευτύχησα στο τωρινό μου πέρασμα από την γη, να τον συναντήσω, να γίνω μαθητής του και στενός συνεργάτης του στα τελευταία είκοσι χρόνια της ζωής του. Αλλά τί να σας πω! Δεν είναι τόσο εύκολο πράγμα να συλλαβίς βάνη κανείς και να περιγράψει τα αστραπιαία γτερουγίσματα του αετού!

Και ο Σπυρίδων Νάγος ήταν ένας πνευματικός αετός, που τώρα πια σπαθίζει τους αιθέρες σαν φωτεινό μετέωρο.

Πιστεύω πως από κει όπου βρίσκεται θα εκδηλώνη εντονότερα ό,τι εδώ κάτω καλλιεργούσε και δίδασκε συνεχώς: την καλοσύνη και την αλήθεια.

Είμαι δε βέβαιος, ότι όσους θα στρέψουν προς αυτόν στοργική την σκέψη τους, θα είναι πάντα έτοιμος να τους περιβάλει με το χάδι της καλοσύνης του και να τους μεταδώσει το φως της σοφίας του.

Αυτό ήταν, φίλοι μου, το πνευματικό πορτραίτο ενός ώριμου παιδιού της γης, όπως μπόρεσα να παρουσιάσω για να το σπουδάσουμε όλοι μας.

Εάν θελήσουμε να το μελετήσουμε προσεκτικά, να είμεθα βέβαιοι, ότι η μελέτη αυτή θα μας προσκομίση αφάνταστα βοηθήματα για την πνευματική μας τελειοποίησι και θα μας δείξει, σαν φωτεινό βέλος, τον ασφαλή δρόμο του ψυχικού μας λυτρωτού.

Η μνήμη μας είναι καμβάς, που πάνω του γεντάμε
μ' άσπρες κλωστές, χαρούμενοι, με μαύρες, σαν πονάμε...
Μα και τις μαύρες βελονιές μάζ τις ξασπρίζει ο χρόνος,
και τότε μοιάζει σαν χαρά κι ένας παλιός μας πόνος...

Η σοφία της Ανατολής («Το κομπολόι του Δεσβίου», Σ. Προκοπίου)

Η Θ.Ε. και οι ηθικές αρχές

Ερώτησις: Η Θεοσοφική Εταιρεία έχει κανένα δικό της σύστημα ηθικής;

Απάντησις: Οι ηθικές αρχές της είναι στη διάθεση του καθενός, που θέλει να τις ακολουθήσει. Αποτελούνε το πνεύμα και την ουσία κάθε ανθρώπινης ηθικής, αφού τις αντλήσαμε απ' τις διδασκαλίες των μεγάλων αναμορφωτών του κόσμου. Μέσα εκεί βρίσκονται ο Κομφούκιος, ο Ζωροάστρης, ο Λάο - Τσε, η Μπαγκαβάντ Γκιτά, ο Βούδας, ο Ιησούς Χριστός, ο Χιλλέλ κι' η Σχολή του, καθώς επίσης ο Πυθαγόρας, ο Σωκράτης κι ο Πλάτων με τα φιλοσοφικά τους συστήματα.

Ε.Π. ΜΗΛΑΒΑΤΣΚΥ («Το κλειδί της Θεοσοφίας»)

Η παραβολή του σπορέως

Όταν μαζεύτηκε πολύς κόσμος και οι άνθρωποι από τις πόλεις συνέρρεαν προς αυτόν, εμίλησε ο Ιησούς με παραβολήν:

«Ἐβγήκε ὁ γεωργὸς δια να σπείρει τὸν σπόρον του. Καὶ ἐνῶ ἔσπερνε, μερικοὶ σπόροι ἔπεσαν κοντὰ εἰς τὸν δρόμον καὶ καταπατήθησαν καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ τοὺς ἔφαγαν· ἄλλοι ἔπεσαν εἰς πετρώδες ἔδαφος καὶ ὅταν ἐφύτρωσαν, ἐξηράθησαν, διότι δὲν ἔχουν ὑγρασίαν· ἄλλοι ἔπεσαν ἀνάμεσα στα ἀγκάθια καὶ ὅταν φύτρωσαν τὰ ἀγκάθια, τοὺς ἐπνίξαν τελείως· καὶ ἄλλοι ἔπεσαν εἰς καλὸν ἔδαφος καὶ ἐφύτρωσαν καὶ ἀπέδωκαν ἑκατὸ φορές περισσότερον καρπὸν (...)

Ἡ παραβολὴ αὕτη σημαίνει τὰ ἑξῆς: Ὁ σπόρος εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνοι ποὺ ἔπεσαν κοντὰ εἰς τὸν δρόμον εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀκούσαν, ἔπειτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἰρᾷ τὸν λόγον ἀπὸ τὴν καρδιά τους, δια να μὴ πιστέψουν καὶ σωθοῦν. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἔπεσαν εἰς τὸ πετρώδες ἔδαφος, εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ὅταν ἀκούσουν, δέχονται με χαρὰν τὸν λόγον, ἀλλὰ δὲν ἔχουν ρίζαν· προσωρινῶς πιστεῖουν, ἀλλὰ τὸν καιρὸν τῆς δοκιμασίας ἀπομακρύνονται. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔπεσαν στα ἀγκάθια εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ ἀκούσαν ἀλλ' εἰς τὸν δρόμον τοὺς συμπνίγονται ἀπὸ τὰς φροντίδες καὶ τὸν πλούτον καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ βίου καὶ ὁ καρπὸς τοὺς δὲν ωριμάζει. Ἐκεῖνοι δὲ ποὺ ἔπεσαν εἰς τὸ καλὸν ἔδαφος εἶναι ἐκεῖνοι, ποὺ με καρδιά καλή καὶ ἀγαθὴ ἀκούουν τὸν λόγον, τὸν διατηροῦν καὶ καρποφοροῦν με ὑπομονήν.

Λουκά 8, 4 - 15 (μετάφρ. βιβλική εταιρεία).

ΛΟΓΟΙ ΣΟΦΟΙ

Η μεταξύ σοφού και φιλόσοφου διαφορά είναι, ότι ο μεν φιλόσοφος γινώσκει, ο δε σοφός πράττει.

(Περιοδικό «Ἐπτάλοφος Νέα», 15/3/1865. Δεν αναφέρεται η πηγή).

Η ακριβής διάκρισις των ανθρώπων είναι φωτεινοί και σκοτεινοί, ουχί ευτυχείς και δυστυχείς. Σκοπός λοιπόν ἔστω η ελάττωσις του αριθμοῦ των σκοτεινῶν και η αύξησις των φωτεινῶν και δια τούτο επιφωνούμεν:

— Διδάξατε! Εκπαιδεύσατε! Μορφώσατε!

Βίκτωρ Ουγκώ (Οι ἄθλιοι, μετάφρ. Ι. Ισιδωρίδου Σκηνίτση, σελ. 739)

Κάθε βήμα στη ζωή μου - βήμα κρίσιμο εννοώ - με δίδαξε την ταπεινοφροσύνη... Υπεροψία θα πει να μην μπορείς να διαβάξεις τα διδάγματα της ζωής.

Αγγελον Τερεζάκη (Προσωπικές σημειώσεις «Ασπράλαβος / Ενθνή», σελ. 20)

Αυτός που πόνο έχει τον πόνο σου, κι αν είναι ξένος χίλιους συγγενείς ξεπερνά.

Ενριπίδη (Ορέστης 805 - 806)

(Ως ανήρ όστις τρόποισι συντακή, θυραίος ων μυρίων κρείσσων ομαίμων...)

Είδα λοιπόν εκεί τον Μίνωα, τον Δία λαμπρό γιο, που κρατούσε σκήπτρο χρυσό κι εδίδασκε τους νεκρούς.

(Διήγηση του Οδυσσέα, απ' ό,τι είδε κατά το ταξίδι του στον Άδη)

ΟΜΗΡΟΥ (Οδύσσεια, λ, 568 - 569)

(Ενθ' η τοι Μίνωα ἔδον, Διός αἰγυιῶν υἱόν

χρυσέον σκήπτρον ἔχοντα, θεμισπέδοντα νέεσσιν...)

Το πάθος της οργής, όταν δεν ομολογείται και δεν θεραπεύεται, γίνεται αρρώστια του σώματος.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΤΥΑΝΕΑ (Φιλοσπάτον, Απολλ. του Τυαν. Επιστολαί, πξ')

(Το της οργής πάθος μη καθομολούμενον, μηδέ θεραπευόμενον φυσική νόσος γίνεται)

Όποιον το σπίτι πλήττουν συμφορές, να έχει θάρρος, αν τιμά τους θεούς. Διότι στο τέλος οι καλοί δικαιώνονται, ενώ οι κακοί, τέτοιοι που είναι, ποτέ δε θα εντιχθούν.

ΕΥΡΥΠΙΔΗ (Ιων, 1619 - 1622)

(Ότω δ' ελαύνεται / σηματούρας οίκος, σέβοντα δαίμονας θεοσπέν' ἑλκύν' / εἰς τέλος
 γὰρ οἱ μὲν κοῖλοι τεργάνουσι ἀξίων, / οἱ κακοὶ δ', ὥσπερ πεφύκωσ' οὐλοῦν' / ἐν πρῶξιεν
 αν.)

Από τις παραδόσεις των αρχαίων Ελλήνων

Το φάντασμα της Κορίνθου

Χρυσ. Καμάρωτάκη

Ο Λουκιανός σ' έναν από τους διαλόγους του, ομιλεί για ένα Έλληνα που τον έλεγαν Αρίγνωτο, ο οποίος έδωξε ένα φοβερό φάντασμα από το σπίτι του Ενατίδη. Το σπίτι του Ενατίδη βρισκόταν έξω από την Κόρινθο, σε μέρος ερημικό κι έμενε ακατοίχητο γιατί σε όσους επιχειρούσαν να παραμείνουν μέσα σ' αυτό, ένα αιχάσιο την όψη φάντασμα παρουσιαζόταν τα μεσάνυχτα μπροστά τους και τους καταδίωκε. Φόβος έπιανε τους κατοίκους και κανείς δεν είχε το θάρρος να παραμείνει, ώσπου να χαράζει η ημέρα. Ο Αρίγνωτος που άκουσε όλα αυτά, όχι μόνο πήγε και έμεινε μια νύχτα ως τα ξημερώματα μέσα σ' αυτό, αλλά έδωξε και το φάντασμα από το σπίτι. Ας αφήσουμε τον ίδιο τον Αρίγνωτο να μας διηγηθεί πως πέρασε τη νύχτα του:

«Εγώ, λέει ο Αρίγνωτος, άμα άκουσα όλα αυτά τα παράξενα πράγματα από τον κόσμο, πήρα όλα τα μαγικά μου βιβλία, μέσα στα οποία γράφονται πάρα πολλά για τις ψυχές των αποθαμένων και για τους εξορκισμούς και πήγα, μόλις σουρούπωσε στο στοιχειωμένο σπίτι.

Ο ιδιοκτήτης του σπιτιού μόλις έμαθε, ήρθε τρέχοντας προς εμένα και προσπάθησε να με κάμει ν' αλλάξω γνώμη. Εγώ όμως μήτε τα λόγια του άκουσα μήτε τις παρακλήσεις του. Κι μόλις έφυγε ο ιδιοκτήτης πήρα ένα λινάρι και μπάκα μέσα στο σπίτι. Προχωρώντας έφτασα σ' ένα μεγάλο διαμέρισμα και τοποθέτησα το φως σε μια θέση. Ύστερα πήρα στα χέρια μου ένα μαύρο μαχαίρι και χάραξα μ' αυτό στο πάτωμα ένα κύκλο, μέσα στον οποίο μπάκα και κάθησα. Αφού ηρέμησα και ξεκαθάρισα το μυαλό μου, άνοιξα ένα βιβλίο και διάβασα μια Αιγυπτιακή επωδή. Δεν ξέρω πόση ώρα πέρασε που καθόμωνα μέσα στον κύκλο με το φως του λινναριού

πλάϊ μου, με τις άδεις κάμαρες γύρω μου, και με τους τοίχους που με κοιτάζαν. Ξαφνικά μέσα στην άγρια σιγή - θάτανε μεσάνυχτα - ένα τριξίμο δυνατό κι απότομο ακούστηκε και σόπασε. Νόμισα πως γκρεμίστηκε η στέγη πάνω από το κεφάλι μου. Αλλά συνήλθα αμέσως. Πήρα τις δυνάμεις μου και το βιβλίο μου κι' άρχισα να διαβά-ζω επωδές.

Σε λίγο ένας καπνός φαίνονταν αντίκρυ μου, κυμάτιζε στο κενό, σα να γύρευε να πάρει ένα καθορισμένο σχήμα, γιατί άλλαζε ολοέ-να σχήματα. Κι' όσο πήγαινε γίνονταν πιο ξεκάθαρος, στα μάτια μου όσπου πήρε μια μορφή. Κι' έγινε ένα μαύρο τέρας παράξενο. Τότε σπάθηκε μπροστά μου κι' επιχείρησε να με προσβάλλει με διά-φορους εκφοβισμούς, αλλά έξω από τον κύκλο. Πότε γίνονταν σκύ-λος, πότε ταύρος, πότε λιοντάρι και πότε μια τεράστια γλώγα. Αλλά εγώ διατηρούσα τη ψυχραιμία μου, και μεταχειρίστηκα την πιο τρο-μερή γοητεία του λόγου μου και του μίλησα σ' αιγυπτιακή γλώσσα, όσπου το ανάγκασα με τις επωδές μου να αποσυρθεί σε μια σκοτει-νή γωνιά της κάμαρας και να κατέβει σαν καπνός πάλα κάτω στο έδαφος. Αφού είδα σε πιο μέρος ακριβώς κατέβηκε, έπεσα και κοι-μήθηκα ήσυχος την υπόλοιπη νύχτα.

Το πρωί μόλις βγήκε ο ήλιος και φώτισε την πόλη, ο ιδιοκτήτης, οι φίλοι μου και άλλοι όσσοι κατερούσαν όλη νύχτα να με δουν να γυρίσω από φόβο πίσω, τρέξιανε προς το στοιχειωμένο σπίτι, με τη ιδέα πως θα με έβρισκαν νεκρό.

Μόλις με αντίκρυσαν να βγαίνω ατάραχος από την πόρτα του σπιτιού, μείνανε με ανοιχτό το στόμα. Προχώρησα ανάμεσά τους και σπάθηκα μπροστά στον Ενατίδη για να του πω πως μπορεί από τώρα και στο εξής να κατοικεί στο ακατοίκητο σπίτι του χωρίς κανένα φόβο. Και παρέλαβα αυτόν και τους άλλους, που αζολου-θούσαν από περιέργεια για το παράδοξο του πράγματος και τους οδήγησα στο μέρος ακριβώς που κατέβηκε και χάθηκε το φάντα-σμα, και τους είπα να σκάσουν εκεί. Και σκάσανε. Και στο βάθος μιας οργιάς βρέθηκε ένας άνθρωπος νεκρός σε αποσύνθεση, που είχαν μείνει μονάχα τα κοκαλιά του.

Τα πήρανε και τα θάψανε σε άλλο μέρος, όπου έχαμαν θυσία στους θεούς κατά τα τηρούμενα τυπικά. Κι έμεινε το σπίτι ήσυχο έκτοτε από το φάντασμα».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΤΟ ΜΑΝΤΕΙΟ ΤΩΝ ΔΕΛΦΩΝ ΚΑΙ Η ΗΘΙΚΗ

*Από το κλασικό βιβλίο «Το Μαντεῖον των Δελφῶν» του Δημ.
Γουδή, Αθήνα 1937. Επανέκδοση 1997*

Ευρυτάτη υπήρξε η δράση του μαντείου των Δελφών στον κύκλο της ηθικής, όπου τα ηθικά αυτού παραγγέλματα αποτελούσαν τον ηθικό της αρχαίας Ελλάδος κώδικα (...). Ο Θεός Απόλλων, που ακτινοβολούσε νεανική και ανδρική καλλονή, ο Φοῖβος, ο Θεός του λευκού, του καθαρού, του αγνού φωτός, έγινε ο Θεός όχι μόνο της σωματικής καθαρότητας, αλλά και της ηθικής αγνότητας (...). Σ' αυτούς που τον λατρεύουν δεν αξιώνει μόνο την τυπική, την εξωτερική, την σωματική καθαρότητα, αλλά την αποκάθαρση της ψυχής από τις ηθικές κηλίδες· επίσης ηθική ενέργεια, ηθική διαγωγή. Κάθε αμάρτημα γι' αυτόν αποτελεί μίσημα, νόσο της ψυχής, που χρήζει θεραπείας· η επανόρθωση επιτυγχάνεται με την κάθαρση της ψυχής.

Ευδαιμονέστερος κατά τον Θεόν είναι όχι εκείνος που κατέχει υλικό πλούτο μέγιστο και δια τούτο διαρκώς βασανιζόμενος από μέρμινες, ούτε ο πολύχρυσος της Ανδρίας βασιλεύς Γύξης, ο οποίος έχοντας πεποίθησι στον παροιμιώδη πλούτο του ετόλμησε να ερωτήσῃ το Θεό εάν υπάρχει άλλος άνθρωπος ευδαιμονέστερος αὐτοῦ, αλλά ένας γεωργός Αἰγλαῖος από την Ψωκίδα της Αρκαδίας· αὐτό έκανε γνωστό από τον τρίποδα ο Θεός. Ο φτωγός και ταπεινός αὐτός Αρχαῖς καλλιεργούσε τον μακρό ισχνό αγρό του, τον οποίον ουδέποτε απέχωριζετο, ζούσε λιτότατα από τα πενιχρά εισοδήματά του και επειδή ζούσε κατ' αρετήν, ελάχιστες είχε επιθυμίες και ελάχιστες είχε γυνθεί από τις ανθρώπινες πικρίες.

Το μαντείο και Επτά Σοφοί

Η ευρεία δράση του μαντείου προς βελτίωση των ηθών συμπίπτει με εκείνα που έλεγαν οι **Επτά Σοφοί** (...) Αυτά ήσαν ηθικοί κανόνες του βίου, πολύτιμα κοινωνικά τα περισσότερα και ηθικά

διδάγματα, ικανά να προστατεύσουν τον άπειρο από πειρασμούς και επιζημία ολισθημάτων. Τα γνωμικά αυτά περιφέροντο στην αρχή από στόματος εις στόμα και καταγράφοντο σε ειδικές συλλογές(...)

Πόσα παραγγέλματα είχαν γραφεί στους Δελφούς δεν είναι γνωστό. Από τον «Πρωπαγόρα» του Πλάτωνα προκύπτει ότι το πρώτον είχαν αναγραφεί εκεί δύο αποφθέγματα, **γνώθι σαυτὸν και μηδὲν ἄγαν**, εις δε τον «Χαρμίδη» αυτού ότι προσετέθη και ένα τρίτο, **Ἐγγύα πάρα δ' ἄτα** (κοντά στην εγγύηση είναι και η συμφυρορά).

Στην αρχαιότητα υπήρχαν πολλοί πίνακες Δελφικών παραγγεμάτων, ως «του Σωσιάδου των Ἑπτὰ Σοφῶν υποθήκαι», που περιλάμβανε 147 παραγγέλματα (...)

Κυριώτερα είναι:

Θεοὺς σέβου. Γονεῖς τίμα. Φρόνει θνητά. Αρχε σεαυτοῦ. Φίλοις βοήθει. Θιμὸν κράτει. Φρόνησιν ἄσκει. Πρόνοιαν τίμα. Φιλίαν αγάπα. Σοφίαν ζήτη. Ψέγε μηδένα. Επαίνει αρετήν. Πράττε δίκαια. Ευγένειαν ἄσκει. Κακίας απέχου. Μηδὲν ἄγαν. Χρόνου φείδου. Ἐχων χαρίζου. Ευλόγει πάντας. Φιλόσοφος γίνου. Ευεργεσίας τίμα. Εγγύην (εγγύηση) φεύγε. Πᾶσι διαλέγον. Ευτυχίαν εὔχου. Ὑβριν αμύνου. Κρίνε δίκαια. Ομίλει πράως. Γλώττης ἄρχε. Ευπροσηγόρος γίνου. Αμαρτάνων μετενόει. Φιλίαν φύλασσε. Ευγνώμων γίνου. Ομόνοιαν δώκε. Ἐχθρας διάλυε. Γήρας προσδέχου. Επί ρώμῃ μη καυχώ. Απόντι μη μάχου. Νεώτερον δίδασκε. Σεαυτὸν αἰδού.

Το μαντείο και οι Πυθαγόρειοι

Κατά τους Πυθαγόρειους η προσέγγιση προς τον Θεό εξαγνίζει ηθικά τον άνθρωπο και απεργάζεται αυτόν όμοιον με τον Θεόν. Τούτου ένεκα το Πυθαγόρειο κήρυγμα «Έπου Θεώ», βάδιζε κατά τα έχνη του Θεού· **η σπουδή του ανθρώπου να ομοιωθεί προς τους θεούς, αυτό είναι ο αληθής προορισμός του ανθρώπου (...)**

Και ο Πλάτων, του οποίου είναι γνωστές οι σχέσεις προς το μαντείο και τους Πυθαγορείους, το «ομοιωθῆναι τῷ Θεῷ» δέχεται ως προορισμό του ανθρώπου. Ο δε Πυθαγόρας όταν ερωτήθη «τι ποιούσιν άνθρωποι θεοὺς ὁμοιον», απάντησε: «εάν αληθεύωσιν».

Αλλά και το «γνώθι σαυτὸν» είχε ευρεία εφαρμογή στην Πυθαγόρειο σχολή· ο Πυθαγόρας παράγγελλνε κάθε φορά στους μαθητάς του να λέγουν κάθε ημέρα μόλις εισήρχοντο εις την οικίαν των: «Πη παρέβην; τι δ' έριξα; τι μοι δέον ουκ ετελέσθη;» (τι κακό έκανα; τι καλό έκανα; τι καθήκον είχα να κάνω και δεν το έκανα;)

υποβάλλοντες τους εαυτούς των σε αυτογνωσία(...) Ζάλεκος ο Λοκρός, ο περιώνυμος της αρχαιότητας νομοθέτης, μαθητής του Πυθαγόρα, όπως λέγουν πολλοί σφηνιστούσε στους πολίτες **να έχουν την ψυχή καθαρή από κάθε κακία.**

Το μαντείο και ο Πίνδαρος

Για να ζηλώσει ο άνθρωπος το θείο και να ζητήσει να ομοιωθεί προς αυτό, είναι ανάγκη να μη μολύνεται από ηθικές κηλίδες. Το έργο αυτό της αποκάθαρσης αναλαμβάνει μάλιστα ο θεός Πίνδαρος(...) που αφιέρωσε τον εαυτό του ως προφήτη εις το Δελφικό ιερό, που μορφώθηκε στις ηθικές θεωρίες και στα ηθικά παραγγέλματα των Δελφών(...)

Όπως ο Χριστός εκήρυξε ότι είναι το φως και η αλήθεια, έτσι και ο Πίνδαρος διαλαλεί ότι ο Απόλλων αγνοεί το ψεύδος και κανείς δεν μπορεί να απατήσει αυτόν είτε με έργα, είτε με τη σκέψη (...) Ο Απόλλων κατά τον ποιητή όπως και όλοι οι θεοί είναι παντογνώστης και δεν του διαφεύγουν τα αμαρτήματα των ανθρώπων (...) Ο Θεός ταπεινώνει τον υπερήφανο και υψώνει τον ταπεινό (...) Επομένως είναι ανάγκη να κάνουμε μετρία χρήση της ευτυχίας μας για να αποφεύγουμε την αλιζονεία και το φθόνο (...) Οφείλουμε να επαινούμε με όλη μας την ψυχή και τον εχθρό, όταν πράττει αγαθά έργα (...) Δεν πρέπει να μαχόμεθα το Θεό όταν βλέπουμε το ευμετάβολο των ανθρώπινων, ούτε να λακτιζουμε προς κέντρα, αλλά να φέρουμε αγωγγύστως τη μοίρα (...)

Η ζωή κατά τον ποιητή δεν έχει αξία χωρίς φίλους, αλλά οι πιστοί φίλοι είναι λίγοι (...) Συνιστά την μετά των εναρέτων ανθρώπων συγαναστροφή και υμνεί την ευγνωμοσύνη. Τα περισσότερα και σοφώτατα του ποιητή ηθικά διδάγματα τα απαντούμε στους επινίκους και μάλιστα στους Πυθιονίκους, τα οποία αποπνέουν τα θεία αρώματα της Δελφικής σοφίας, των μεγάλων ηθικών αληθειών που εκήρυξε ο Απόλλων.

(Τα ανωτέρω κείμενα έχουν αποδοθεί στη γλώσσα της εποχής μας)

Οι Δελφοί παγκόσμιος άμβων

Τέλος το μαντείο κυρούν τας νομοθεσίας των διαφόρων πόλεων της Ελλάδος, προάγει την νομιμοφροσύνην των πολιτών, και την πειθαρχίαν εις τους νόμους και εις τους άρχοντας, οξύνει την διά-

κρισιν τι είναι ευσεβές, τι ασεβές, τι δίκαιον, τι άδικον, τι καθαρόν, τι ακάθαρτον, τις δικαιούται να προσεγγίξη τους Θεούς, τις οφείλει να ίσταται μακράν αυτών. Δια πάντων τούτων το Δελφικόν ιερόν είχεν αποβή ο Πανελλήνιος ή ο παγκόσμιος άμβων, από του οποίου ο Πύθιος εσάλπιζε τα ηθικά αυτού κηρύγματα, σκορπίζων πανταχού της γης πολιτίμους ηθικούς θησαινρούς και την θείαν ευλογίαν του επί την ανθρωπότητα, και προήγαγεν ανευπολογίστως τον ανθρώπινον βίον και δη τον Ελληνικόν πολιτισμόν.

Ο Απολλών υπήρξεν ο μέγας ηθικός παιδαγωγός των Ελλήνων και εν τη νεανική και εν τη ανδρική του έθνους ηλικία και δια τούτο μέγας αυτού και της ανθρωπότητος ενεργέτης.

Εάν αι πράξεις των ιερέων του ήσαν πάντοτε σύμφωνοι προς τα χρυσά ταύτα ηθικά κηρύγματα, πόσον μικρά θα ήτο η απόσπασις η χωρίζουσα τον Πύθιον και τους προφήτας αυτού, από του Χριστού και των παρχών αυτού Αποστόλων;

(Το ανωτέρω κείμενο παρατίθεται με τη γλώσσα του συγγραφέα)

Υπάρχουν δύο τρόποι ρητορείας· ο ένας είναι η κολακεία και η αισχρή δημηγορία, ενώ ο άλλος είναι ο ωφέλιμος, γιατί προετοιμάζει τις ψυχές των πολιτών να γίνουν όσο το δυνατόν καλύτερες, και αγωνίζεται να λέγει τα άριστα, είτε αυτά θα είναι ευχάρια, είτε δυσάρεστα στους ακροατές.

ΠΛΑΤΩΝΑ (Γοργίας, 503 Α)

«Αργία μήτηρ πάσης κακίας»

Μιχ. Ιατρού «Πόθεν και διατί», Αθήνα 1972

Από αρχαιοτάτων χρόνων η «αργία» (αεργία, απραξία εκ φαργοπονίας) εθεωρείτο βαρύ δημόσιο αδίκημα. Επί Δράκοντος και Σόλωνατος είχαν θεσπισθή νόμοι με βαρυτάτας ποινάς δια τους «αργούς».

Ο Πρόδοτος αναφέρει (Β, 177), ότι ο βασιλεύς της Αιγύπτου Λίμνις είχε εφαρμόσει νόμο, δια του οποίου επεβάλλετο, όπως τις Αιγύπτιος αποδεικνύη κατ' έτος εις τον Νομάρχην το νόμιμον της προφλεύσεως των μέσων της διαβιώσεώς του και των εν γένει εισόδων του.

Και ταύτα μεν ως προς την «αργίαν» των πολιτών εν σχέσει προς τον δημόσιον βίον αυτών. Ως προς δε το ζημιογόνον και τας επιβλαβεείς επιδράσεις και συνεπείας της (εκοιμίας) «αεργίας» επί της εν γένει ζωής των ανθρώπων, πλείστα όσα ελέχθησαν και εγράφησαν από τους «σοφούς» και τα οποία συνθέτουν τα υλικά της δομής του γνωμικού «η αργία είναι η μητέρα (συνλήβδην) όλων των κακιών».

Πρέπει, βεβαίως, να διασφειλώμεν την επιβεβλημένην αργίαν προς «ανάπανσιν» (...) Η αργία υπό την καλήν της σημασία, δηλαδή υπό την έννοιαν της αναπαύσεως εκ του καθημερινού μόχθου, αναφέρεται υπό τον Πλάτωνα εις τους «Νόμους» (761 Α) «των οικείων έργων αυτών αργίας...»

Αι περί «αργίας» συναφείς ρήσεις, αναφέρονται όχι μόνον εις την «ηθικήν» άποψιν αυτής, αλλά και εις την «υγιεινήν», διότι είναι παραδεδεγμένον, ότι ο εργαζόμενος και ο ασχολούμενος άνθρωπος διατηρείται υγιής και νέος, ζωογονούμενος εκ της αναπτυσσομένης δραστηριότητος και της διατηρήσεως εν υψηλή ενεργεία των νοητικών και των σωματικών του λειτουργιών, ενώ ο «αργός» υπόκειται εις μαρασμόν και μαλάκηνσιν.

Ήσιδος (Έργα και ημ. 302): «λιμός γαρ τοι πάμπαν αεργώ σύμφορος ανδρί· τω δε θεοί νεμεσώσι και άνερες ος ζεν αεργός ζώη». Δηλαδή: η πείνα είναι πάντοτε σύντροφος του τεμπέλη, και οι θεοί και οι άνθρωποι θυμώνουν με εκείνον που ζη χωρίς να εργάζεται. Και (αυτόθι 314) «το εργάζεσθαι άμεινον»: το να εργάζεται κανείς είναι το καλύτερο και συμφερότερο.

Θαλής: «αργός μη ίσθι μηδ' αν πλουτής»: να μη κάθεται άεργος έστω και αν είσαι πλούσιος. «Ανιαρόν αργίω»: η αργία φέρει στενο-

χωρία, θλίβιν.

Πιττακός: «Απραγούντα μη ονειδίξε· επί γαρ τούτοις νέμεσις θεών κάθηται»: τους σκηνοποιούς να μην τους κατηγορείς, διότι έχει ήδη καθήσει επ' αυτών η τιμωρία των θεών (...)

Ο Αριστοφάνης εις την κωμωδίαν του «Πλούτος» (922) λέγει ότι ο μη ασχολούμενος άνθρωπος διάγει «προβατίου βίον».

Αριστοτέλης (Πολιτ. 1324b, 24): «αδύνατον τον μηδέν πράττοντα πράττειν ευ»: είναι αδύνατο πράγμα να πράττη ορθώς ο μηδέν πράττων.

Ξενοφών (Λπομν. Α, Η, 57): «...το δε αργόν βλαβερόν και κακόν».

Μένανδρος (Μονοστ. γν. 242): «Θεός τοις αργοίσιν ου παρίσπαιται»: ο Θεός δεν παραστέκει εις τους αργούς.

Κάτων ο Πρεσβύτερος : Αργία μήτηρ κακίας και παγίς αμαρτίας.

Σενέκας: Η αργία είναι ο τάφος του ζώντος ανθρώπου.

Μ. Βασίλειος: Αργία κακούργιάς αιτία.

Κοραΐς: Η αργία είναι η δαψιλεστέρα (η πλέον πλουσιοπάροχος) πηγή των κακιών.

Παλαιά Διαθήκη (Σοφία Σειράχ λγ', 28): «...έμβαλε αυτόν εις εργασίαν, ίνα μη αργή, πολλήν γαρ κακίαν edίδαξεν η αργία».

Η λαική σοφία για την φυγοπονία.

Όποιος σκνεύεται,
πολλά καλά σπερεύεται.

(Οκνός και σκνεύομαι: είμαι οκνός, τεμπελιάζω).

Ακαμασιά σπιτιού ξεθεμελιώχτρα

Ακαμάτης προποκλέφτης

Η αργία γεννάει κάθε αμαρτία

Στου τεμπέλη τ' αργαστήρι
στήνει ο διάβολος τσαντήρι.

Ο Ξένος και ο φτωχός

Χαράλ. Μπάρακλη.

Μία από τις μεγαλύτερες ηθικές αρχές, που είναι και νόμος φυσικός είναι η αρχή της Αγάπης. Η Αγάπη είναι ένα συναίσθημα και συγχρόνως ένα κίνητρο που ωθεί τον άνθρωπο να δίνεται προς τους άλλους ανθρώπινα, ανεπιφύλακτα και ανυστερόβουλα. Εκείνος που μελετάει τη φύση και τους νόμους της, λένε οι σοφοί της γης, διαστέλλει τον εαυτό του μέχρι του απείρου και τότε αισθάνεται την έννοια της καθολικής αγάπης και της αδελφότητας όλων των όντων.

Σε διάφορα αξιόλογα κείμενα γίνεται λόγος ειδικά για την αγάπη προς τον ξένο άνθρωπο καθώς και προς τον φτωχό.

Στον Όμηρο (Οδύσσεια Θ, 546) περιέχεται το υπέροχο μήνυμα:

Ο ξένος κι ο ικέτης είναι σαν αδελφός στον άνθρωπο.

(Αντί καισιγνήτων ξενός θ' ικέτης τε τέτυκται)

Ο Πατριάρχης Γιογκανάντα στο βιβλίο του «Π αυτοβιογραφία ενός γιόγκι» (σελ.. 196), γράφει σ' ένα σχετικό κεφάλαιο τα εξής αξιόλογα:

«Ο ξένος είναι Θεός, λέει μια παμπάλαια ινδική παροιμία, την οποία σέβονται παντού, και σε άλλα μέρη του κόσμου».

Σ' ένα κυπριακό βιβλίο λαϊκής σοφίας περιέχεται μία παροιμία, που είναι και ένα πνευματικό μήνυμα.

Ο ξένος κι ο φτωχός εν που τον θεόν. (είναι από το Θεό.(εννοείται σταλμένοι).

(Κυπριακό Λεύκομα Πολυξένης Λοϊζιάδος, Λεμεσός 1924, σελ. 78).

Ο Θεός Ιησούς τιμούσε τους Έλληνες.

Απάντηση του Ιησού όταν του είπαν ότι θέλουν να τον επαινε-
ψθούν Έλληνες:

«Ελήλθον η ώρα ίνα δοξασθή ο υιός του ανθρώπου».

Ελλάς γαρ μόνη ανθρωπογενεί, φρόν Ουράνιον και βλάστημα Θεϊόν ηκριβωμένον. Λογισμόν αποτίκτομεν οικειούμενον επιστήμην».

Χειρόγραφο φερόμενο ότι είναι του Ευσέβιου του Παμφίλου, Επισκόπου Καισαρείας, 265 μ. Χ. Ανακαλύφθη υπό του καθηγητού Ε.Πρόκου το 1974, ιστοριοδιφώντας στις βιβλιοθήκες του Βατικανού, ως επίτιμος καθηγητής ξένων Πανεπιστημίων. Από το Ευαγγέλιο (Ιωάννη ιβ, 23-24) έχουν απαληφθεί οι δύο τελευταίες φράσεις.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΤΟΥ ΟΜΡΑΑΜ ΜΙΚΑΕΛ ΑΪΒΑΝΧΩΦ

Ο Ομρααμ Μικχαέλ Αϊβανχον είναι ένας μεγάλος σύγχρονος φιλόσοφος -Δάσκαλος (1900-1986), ο οποίος προφορικά edίδαξε επί 50 έτη, με μια πολλαπλότητα απόψεων που εντυπωσιάζει, πάνω σ' ένα μοναδικό θέμα: «Ο Άνθρωπος και η τελειοποίησή του». Το πολύτομο, πλουσιώτατο έργο του αποκατέστησαν οι μαθητές του, από την προφορική του διδασκαλία.

Διαλογισμός, θαυμασμός, ταύτιση.

Ο διαλογισμός είναι μια νοητική διαδικασία που συνίσταται στο να σκέφτεται, να αναζητά κανείς το φως, τη σοφία, τη νοημοσύνη. Ο διαλογισμός είναι μια δραστηριότητα της νόησης που προσπαθεί να διαπεράσει, να καταλάβει τις πνευματικές αλήθειες.

Ο θαυμασμός είναι της τάξης του συναισθήματος. Συνίσταται στο να φτάσει κανείς δια της αγάπης, της θεώρησης, της ενφροσύνης να αυξήσει όλες τις ικανότητες της καρδιάς και της ψυχής. Είναι μια δραστηριότητα της καρδιάς ή της ψυχής που σταματά πάνω σε μια εικόνα, μια ιδιότητα, ή μια αρετή, για να χαρεί από το φως της, από την ομορφιά της και να επικοινωνήσει μαζί της.

Πάνω από τον διαλογισμό και το θαυμασμό, υπάρχει η μαγική εργασία, **της ταύτισης**, που είναι μια δραστηριότητα της θέλησης του πνεύματος το οποίο ταυτίζεται με το Θεό, ώστε να γίνει δημιουργικό όπως Αυτός.

Να λοιπόν οι τρεις πνευματικές δραστηριότητες, που αντιστοιχούν στις τρεις αρχές **της νόησης, της καρδιάς και της θέλησης.**

Ο διαλογισμός, η προσευχή, ο θαυμασμός, η ταύτιση, προϋποθέτουν ότι είναι κανείς ικανός να συγκεντρώνεται. Η συγκέντρωση είναι απαραίτητη για να είναι η εργασία αποτελεσματική. Ένας άνθρωπος που αφήνει το πνεύμα του να διασκορπίζεται δεν θα πραγματοποιήσει τίποτα στη ζωή του. Δεν μπορεί κανείς να γίνει ένας δημιουργός του μέλλοντός του, όσο είναι αδύναμος, διασκορπισμένος, διαλυμένος.

(Άπαντα, τόμος XXIV, σελ. 157-159)

Η ψυχική συγγένεια με ανώτερα πνεύματα

Υποθέστε ότι πάνω σ' ένα τραπέζι έχουμε βάλει πολλά διαπαισών από τα οποία μόνο δύο έχουν το ίδιο μήκος. Αν κάνουμε να δονηθεί το καθένα από αυτά τα διαπαισών, θα δώσουν και από ένα διαφορετικό ήχο, αλλά όταν θα κάνουμε να δονηθεί ένα από τα δύο διαπαισών που έχουν το ίδιο μήκος, το δεύτερο, χωρίς να το αγγίξει κανείς, θ' απαντήσει στη δόνηση του πρώτου εκπέμποντας ακριβώς τον ίδιο ήχο με εκείνο. Όλοι σας γνωρίζετε αυτό το φαινόμενο· αυτό όμως που δεν γνωρίζετε είναι η σπουδαιότητα αυτού του νόμου. Γιατί, στην πραγματικότητα, συμβαίνει ακριβώς το ίδιο πράγμα μεταξύ του ανθρώπινου όντος και όλων όσων υπάρχουν στο σύμπαν.

Αν προσπαθείτε να έχετε μόνο φωτεινές και ανιδιοτελείς σκέψεις, αγνά και γενναιοδωρα συναισθήματα, θα έλχετε από το διάστημα τις οντότητες, τα στοιχεία που είναι συγγενικά με τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας κι έτσι θα βοηθείστε και θα υποστηρίζετε όλο και περισσότερο.

Το φως της επιστήμης των Μυστών μας δίνει όλες τις δυνάμεις για να δημιουργήσουμε το μέλλον που επιχόμαστε. Κι αν γνωρίζουμε να τρέφουμε μέσα μας ορισμένες εσωτερικές ανώτερες καταστάσεις, τίποτα δε θα μπορεί να μας εμποδίσει να έρθουμε σ' επαφή με τα όμορφα φωτεινά και ευγενικά όντα που επιχόμαστε να συναντήσουμε.

Πόσες φορές αισθάνεστε ταραγμένος, δυστυχισμένος! Δεν ξέρετε τι να κάνετε για να βγείτε από αυτή την κατάσταση και βασανίζετε. Γιατί δεν δοκιμάζετε να πάτε κοντά σε όντα που μπορούν να σας βοηθήσουν; Αυτά τα όντα είναι εδώ, παντού, κοντά σας κι αν δεν κάνουν τίποτα για να σας βοηθήσουν, είναι γιατί δε γνωρίζετε να τα καλέσετε. Για να τα κάνετε να ακούσουν τη φωνή σας, πρέπει τουλάχιστο να δοκιμάσετε να έχετε μια καλή σκέψη, ένα καλό συναίσθημα, να εκπληρώσετε μια αφιλοκερδή πράξη και τότε αυτά τα όντα, **νιώθοντας ότι δονείστε όμοια με αυτά**, θα είναι υποχρεωμένα να σας πλησιάσουν και να σας βοηθήσουν.

(Το βιβλίο της θεϊκής μαγείας)

Η δύναμη του καλού

Αντιτάσσοντας την οργή στην οργή, το μίσος στο μίσος, τη βία

στη βία, εφαρμόζει κανείς μια πολύ παλιά φιλοσοφία που δε δίνει καλά αποτελέσματα. **Μόνο με την καλοσύνη αντιτάσσεται κανείς στην κακία, με την αγάπη διώχνει το μίσος, με την γλυκύτητα καταπολεμάται η οργή.**

Πρέπει να καταλάβετε μια για πάντα αυτόν το νόμο, πως μόνο το καλό μπορεί να πολεμήσει ενάντια στο κακό. Γιατί το καλό είναι δυνατό, το καλό είναι αθάνατο, ενώ το κακό είναι αδύναμο. Μπορούμε να το συγκρίνουμε με μια πέτρα που πετάμε στον αέρα: όσο απομακρύνεται, τόσο μειώνεται η δύναμή της να ανυψωθεί. Ενώ το καλό είναι σαν μια πέτρα που πετάμε από την κορυφή ενός πύργου: όσο απομακρύνεται, η κίνησή της επιταχύνεται.

Εδώ είναι το μυστικό του καλού: είναι αδύναμο στην αρχή, αλλά παντοδύναμο στο τέλος. Το κακό, αντίθετα, είναι παντοδύναμο στην αρχή, αλλά βαθμιαία αποδυναμώνεται. Πρέπει να το γνωρίζετε αυτό.

(Για μια καινούργια ζωή. Χρυσό κανόνες)

Η ώρα του φαγητού

Πόσοι άνθρωποι που έχουν χάσει την ψυχική τους γαλήνη, κάνουν μια ταραγμένη ζωή, αναζητούν μέσα για να ξαναβρούν την ισορροπία τους! (...) Για μένα υπάρχει μια άσκηση πιο εύκολη και πιο αποτελεσματική: να μάθουν οι άνθρωποι να τρώνε... Αντί να τρώτε όπως τύχει, μέσα στο θόρυβο, στη νευρικήτητα, βιαστικά, ακόμη και με τσακωμούς... δεν αξίζει καλύτερα να καταλάβετε, ότι κάθε μέρα, δύο ή τρεις φορές την ημέρα, σας προσφέρετε η ευκαιρία να κάνετε μια άσκηση χαλάρωσης, εναρμόνισης όλων των κυττάρων σας;

Τη στιγμή που κάθεστε στο τραπέζι, αρχίστε με το να διώχνετε από το πνεύμα σας καθετί που μπορεί να σας εμποδίζει να φάτε μέσα σε ειρήνη και αρμονία. Κι αν δεν τα καταφέρνετε αμέσως, περιμένετε για να αρχίσετε το γεύμα τη στιγμή που θα έχετε κατορθώσει να ηρεμήσετε. Όταν τρώτε ενώ είστε ταραγμένοι, οργισμένοι ή δυσαρεστημένοι, επιτρέπεται να εισέλθει μέσα σας μια πυρετώδης κατάσταση, δυσαρμονικές δονήσεις, που μεταδίδονται σε ό,τι κάνετε στη συνέχεια (...)

Όταν τρώτε χωρίς να συνειδητοποιείτε τη σημασία αυτής της πράξης, ακόμα κι αν ο οργανισμός σας έχει δυναμώσει με την τροφή, δεν δέχεται παρά τα πιο χοντρά, τα πιο υλικά μόρια και αυτό

δεν μπορεί να συγκριθεί με τις άλλες ενέργειες από τις οποίες θα μπορούσατε να επωφεληθείτε αν ξέρατε αληθινά να ψάτε στη σιωπή, συγκεντρωνόμενοι στην τροφή για να πάρετε από αυτή τα αιθερικά και λεπτά στοιχεία.

(Για μια καινούργια ζωή. Χρυσοί κανόνες)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΝΟΗΣΗ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΗ ΜΟΙΡΑ ΤΟΥ

Όταν κάνεις το κακό να περιμένει να το πάθεις.

ΕΥΡΗΗΔΗ (Ηρακλής μαινομενος 727 - 728)

(Προσδόκα δε δρων κακώς
κακόν τι πράξιν)

Ο χαρακτήρας του ανθρώπου δημιουργεί τη μοίρα του.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΥ (Ανθολ. Στοβαίου ΡΔ, 23)

(Ήθος ανθρώπω δαίμων)

Με το πέρασμα του χρόνου και τη γραφή τη μέρα, θα το πληρώσει εκείνος που καταφρονεί τους θείους νόμους.

ΑΙΣΧΥΛΟΥ (Ικέτιδες, 732 - 733)

(Χρόνω τοι κυρίω τ' εν ημέρα
θεούς ατίζων τις βροτών δώσει δίκην)

Οι άνθρωποι έχουν συμφορές, τις οποίες οι ίδιοι δημιουργούν στους εαυτούς τους, οι δυστυχείς.

ΠΥΘΑΓΟΡΑ (Χρυσά Έπη, 54)

(Γνώση δ' ανθρώπους αυθαίρετα πημαί' έχοντας τλήμονας)

Ο καλός με τον κακό δεν έχουν ίδια μοίρα.

ΣΟΦΟΚΛΗ (Αντιγόνη, 520)

(Αλλ' ουκ ο χρηστός τω κακῷ λαχεῖν ἴσος)

Το ευχάριστο που προέρχεται από αδικία, το αναμένει πολύ πικρό τέλος.

ΠΗΝΔΑΡΟΥ (Ισθμιονίκαι VII, 67 - 68)

(Το δε παρ δίκαν
γλυκύ πικροτάτα μένει τελευτά)

Η ΠΝΕΥΜΑΤΟΔΟΞΙΑ

Του αιδιμηστου Δημητρίου Ιωαννίδη

Καθώς νομίζουμε, δεν θα ήτο υπερβολή να λεχθί ότι εκτός από την ελληνική και όλες οι άλλες εσωτερικές παραδόσεις της αρχαιότητας υπήρξαν πνευματόδοξοι. Δηλαδή, πάσα επρέσβευαν την ύπαρξη και λειτουργία μέσα στη φύση πνεύματος. Αλλά και οι θρησκείες δεν υστερούν στις αντιλήψεις αυτές. Είναι και οι θρησκείες πνευματόδοξοι.

Είναι γνωστό ότι στη λέξη «πνεύμα» δίδονται πολλές και διάφορες έννοιες. Εδώ θα περιορισθούμε σε δυο μόνον. Στη γενική και σε μια άλλη από τις ειδικές, που μας χρειάζεται για το θέμα μας.

Κατά τη γενική, λοιπόν, έννοια, πνεύμα σημαίνει κάθε τι που δεν είναι υλικό, που είναι λεπτότερο της ύλης, κάτι το αιθέριο. Με την έννοια αυτή πολλές φορές χαρακτηρίζεται ο Δημιουργός.

Με την άλλη έννοια, την ειδική, εκφράζεται η ψυχή, που διανοείται. Τέτοια όμως ψυχή ευρίσκεται στον πλανήτη μας, μόνο στον άνθρωπο, σε υψηλότερο δε επίπεδο και στον Πνευματικό Κόσμο, που, κατά τις Εσωτερικές Παραδόσεις, υπάρχει και ενεργεί υπέρνω του κόσμου μας, του κόσμου των ανθρώπων.

Ο άνθρωπος, σε μορφή υλική, είναι ένα είδος βιολογικό, που ευρίσκεται στην πιο υψηλή βαθμίδα της ζωικής κλίμακος του πλανήτη μας. Πολύ σκαπτά δε θεωρείται πως είναι η κορωνίς της δημιουργίας επί της Γης. Διαθέτει τον πιο τέλειο οργανισμό, από κάθε άλλη ζωική μορφή. Τελειότερο εγκέφαλο, λεπτότερο νευρικό σύστημα. Με τα εφόδια λοιπόν αυτά η ψυχή, που ζωοποιεί τον άνθρωπο, μπορεί να νοή, να διανοήται, να έχη συνείδηση της υπάρξεώς της και να σχηματίξη περιεχόμενο ιδεολογικό, που το λέγουν περιεχόμενο της συνειδήσεως. Δηλαδή με δυο λόγια ο άνθρωπος εκδηλώνει ικανότητες πνευματικές. Είναι λοιπόν ο άνθρωπος και από της απόψεως αυτής η κορωνίς της δημιουργίας επάνω στον πλανήτη μας!

Καθώς και προηγουμένως ελέχθη, πνεύμα, υπό την ειδική έννοια, που το εξετάζουμε, ευρίσκεται και λειτουργεί και σε άλλον κόσμο, υψηλότερο όμως του ανθρώπινου, στον Πνευματικό Κόσμο. Ο Κόσμος εκείνος έχει αποκληθί, από τις Εσωτερικές Παραδόσεις, θείος. Πρέπει δε από τώρα να σημειωθή, αλλά και να τονισθή, ότι

το πνευματόδοξον των Εσωτερικών Παραδόσεων εδώ ακριβώς έγκειται: Στη συνειδητή ανάγνωση και παραδοχή ενός Θείου νοητικού αθανάτου Πνευματικού Κόσμου, που δρα πέραν του κόσμου μας, του ανθρώπινου κόσμου.

Πρέπει ακόμη να λεχθή και να υπογραμμισθή ότι οι Εσωτερικές Παραδόσεις των αρχαίων λαών πράγματεύονται περί του Θεού τούτου Πνευματικού Κόσμου.

Οι Μυθολογίες της αρχαιότητας περί του Πνευματικού αυτού Κόσμου ασχολούνται, ομιλούν όμως γι' αυτόν αλληγορικά. Η δε ελληνική Μυθολογία με τρόπο χαριτωμένο και φωτεινό. Δεν πρόκειται όμως για την Μυθολογία, που τώρα μας προσφέρεται. Αυτή έχει αλλοιωθή κατά τρόπο εγκληματικό. Πρόκειται για τους ονομαζομένους «αρχικούς» μύθους των προϊστορικών χρόνων, που τους είχαν συνθέσει άνδρες εμπνευσμένοι των Μυστηρίων, οι οποίοι ήσαν Μύσται των πνευματικών νόμων. Μέσα δε στους μύθους εκείνους είχαν διατυπωθή αλληγορικά οι μεγάλες αλήθειες για την ύπαρξη, τη λειτουργία και γενικά, για την οικονομία του Κόσμου των Θεών. Οι αρχικοί εκείνοι μύθοι εβεβηλώθηκαν από αμνήτους, η δε αρχή έγινε από τους ποιητάς Όμηρο και Ησίοδο. Ύστερα συνεχίστηκε το κακό εκείνο έργο από τους τραγικούς και άλλους αμνήτους συγγραφείς, που θέλησαν να φέρουν τους Θεούς της αρχαίας παραδόσεως σπ' ανθρώπινα μέτρα.

Κανείς βέβαια, δεν αρνείται πως ο Όμηρος και ο Ησίοδος ήσαν σπουδαίοι στην τέχνη της ποιήσεως. Αλλά, είτε από άγνοια ή ίσως και επίτηδες, ακακοποίησαν ανεπίτρεπτα τη Μυθολογία μας. Έφεραν στην δημοσιότητα τους αρχικούς μύθους αλλοιωμένους, ακόμη δε κατασφύρασαν και μύθους που επενόησαν οι ίδιοι. Και έτσι οι αρχικοί μύθοι, που καθώς είπαμε, ήσαν αλληγορικές διατυπώσεις αληθειών των Μυστηρίων έγιναν αγνώριστοι.

Για το ανόσιο τοίτο έργο των Ομήρου και Ησιόδου, καθώς είναι γνωστό, διαμαρτυρήθησαν ο Ξενοφάνης της Ελέας και ο Πλάτων. Επάνω σ' αυτά ο Ξενοφάνης έγραψε: «Πάντα θεοίς ανέθηκεν Όμηρος θ' Ησιόδός τε όσα παρ' ανθρώποισιν ονείδεα και ψόγος εστί» (Όλα στους Θεούς απέδωκαν ο Όμηρος και ο Ησίοδος, όσα άσχημα και τρωτά υπάρχουν στους ανθρώπους). Ο δε Πλάτων γράφει στην «Πολιτεία» του:

«Ο Ησίοδος και ο Όμηρος και οι άλλοι ποιηταί ψευδείς μύθους συνέθεσαν δια τους ανθρώπους και τώρα τους διηγούνται». Και: «Ότε οι θεοί πολεμούν τους θεούς και τους επιβουλεύονται και μάχονται μεταξύ των, διόλου δεν πρέπει να λέγονται, επειδή και

αληθινά δεν είναι».

Η σύγχρονη ανθρωπότητα, εκτός από μερικές εξαιρέσεις, σκέπτεται και εκφράζεται με ειρωνεία ή και χλευάζει ακόμη τις «πρωτόγονες», καθώς τις θεωρεί αντιλήψεις των αρχαίων για την ύπαρξη Κόσμου πνευματικού ή δέχεται με μειδίαμα συμπαθείας τις πνευματόδοξες αντιλήψεις της ελληνικής αρχαιότητας. Όλα όμως αυτά αποτελούν αντίφαση κτηνητή στον εκφραζόμενο θαυμασμό για το αρχαίο πνεύμα!...

Η θύραθεν διανόηση δεν ημπόρεσε ούτε άλλοτε, ούτε τώρα να συλλάβει τη μεγάλη διαφορά που υπάρχει μεταξύ της εννοίας του Δημιουργού και της Πνευματικής θεότητας, που είναι διαφορά μεταξύ αιτίου και αποτελέσματος!

Εν πάση όμως περιπτώσει είναι αξιοσημείωτο ότι, καθώς και στην αρχή γράφομε, όλες οι Εσωτερικές Παραδόσεις εδέχοντο την ύπαρξη Κόσμου πνευματικού θείου, που δρα πέραν του κόσμου των ανθρώπων, Κόσμου αγνού και σοφού, που ενδιαφέρεται και βοηθεί με πολλούς τρόπους τον άνθρωπο. Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι οι θρησκείες - και οι μονοθεϊστικές ακόμη - δέχονται την ύπαρξη τέτοιου Πνευματικού Κόσμου και τον τιμούν. Ξεχωρίζουν και αιτές τον Δημιουργό από τον Πνευματικό Κόσμο.

Επάνω, όμως σ' αυτά που είπαμε πρέπει να προστεθή και τοίτο, που είναι αξιοπρόσεκτο. Και οι αρχαίες Παραδόσεις και οι θρησκείες τον Πνευματικό Κόσμο, για τον οποίον ωμιλήσαμε, τον δέχονται αθάνατο, αντίθετα με τον κόσμο των ανθρώπων, που είναι θνητός...

Να κάνεις αυτά που νομίζεις πως είναι σωστά, έστω κι αν κάνοντας αυτά πρόκειται να σε κακολογήσουν· γιατί ο όγλος είναι κακός κριτής κάθε καλού πράγματος.

ΠΥΘΑΓΟΡΑ (Ανθολ. Στοβαίου Μς, 42

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΠΑΤΕΡΩΝ

«ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ»

Το «Γεροντικόν», ή κατά αρχαιότητα ονομασθέντα «Αποφθέγματα Πατέρων» είναι ένα παλαιό αξιόλογο βιβλίο της ορθόδοξης χριστιανικής Γραμματικής.

Είναι μικρές ιστορίες και συμβουλές σε αλλοκότο και ανηλιθύντο υψος.

Από το βιβλίο αυτό ανθολογούμε τα ακόλουθα αποσπάσματα, μερικά από τα οποία είναι και πολυήτοιμοι κανόνες ζωής.

-Κανείς δεν μπορεί να πορεύεται στη βασιλεία των ουρανών, χωρίς να δοκιμασθεί πειρασμός. Βγαίνει από τη μέση τους πειρασμός και τότε κανείς δεν θα υπαρχει όπου να αόζειται. (Α, ι)

-Είδα όλες τις παγίδες του εχθρού (του διαβόλου) απλωμένες πάνω στη γη. Και στήνιξα και είπα: Ποιος άρα θα τις προσπεράσει χωρίς να τον πιάσουν; και ακούσα φωνή να μου λέγει: Η ταπεινός προσύνη. (Α, ζ)

-Έχθιστο γνώριον του Θεού την αδυναμία σου και θα έχεις ανάπαυση. (Α, κα)

-Να σε ταπεινώσουν και να μην οργίζονται. Να τερηνίζεις και να μην ανταποδίδεις κακό αντί κακού. Να μην προσέχης τα φταξίματα των άλλων. (Ι, λδ')

-Προβλεπόμενη της αρετής και της ορθοπροσύνης είναι η αλότη-τα με συνέση. (Ι, δ')

-Αν χρειάζονται λόγια μόνο, Έργα χρειάζονται. Ανιά λειπών και όχι λόγια ακαρία. (Ι, δ')

-Ρώτησαν τον Γέροντα Μασαριο, πώς πρέπει να προσεχόμεσθαι και απάντησε: «Αν χρειάζονται πριττά λόγια, αλλά να απλώνεται χέρια και να λήγει: Κύριε, όπως θέλεις και όπως γνωρίζεις ελπίσόν με. Και αν έρχεται πειρασμός: Κύριε, βοήθησόν με».

Έκτιστος γνωρίζεται είναι για καλό μας και μας ελπί. (Μ, ιθ')

-Όλα τα υπέρμετρα προέρχονται από τους δαίμονες. (Π, ρκη')

-Είπε ο Γέρον Ωρ: «Αν με βλέπεις να έχω λογισμό εναντίον κάποιου, γνώριζε ότι και αιτός τον ίδιο λογισμό έχει για μένα» (ε')

-Έλεγε ο Γέρον Πιτυρίων, ότι όποιος θέλει να διώχνει δαίμονες, προηγουμένως να υποδουλώσει τα πάθη. Γιατί, όποιο πάθος νικήσει ένας, αυτού του πάθους και τον δαίμονα διώχνει. (Π.)

Ο άνθρωπος να είναι ξένος από την φιλαρχία, την ξενοδοξία και την υπερηφάνεια. Να μην είναι παίγνιο της ζολακείας, να μην τον νικά η κοιλοδουλεία, να μην τον κυριεύει η οργή. (θ, ε')

-Σινάχθησαν κάποτε μερικοί αδελφοί στον Γέροντα Ιωσήφ και εκεί όπου κάθονταν, αυθόρμητά τους είπε: «Σήμερα είμαι βασιλεύς. Γιατί βασιλευσα πάνω στα πάθη» (I, ι')

-Είπε ο Γέρον Ιωάννης της Θηβαίδος: «Ο μοναχός (και κάθε άνθρωπος) οφείλει πριν από όλα, να πραγματοποιήσει την ταπεινοφροσύνη. Γιατί αυτή είναι η πρώτη εντολή του Σωτήρος, που είπε: Μακάριοι οι πτωχοί το πνεύματι, ότι αιτών επίν η βασιλεία των ουρανών» (I, β')

Πνευματικά κατορθώματα

-Ένας αδελφός πήγε στο κελλί του Γέροντα Αρσενίου, σε Σκήτη. Σκύβει λοιπόν και κοιτάζει από τη θυρίδα και βλέπει τον Γέροντα να είναι όλος σαν φωτιά. (Α, ρζ')

-Έλεγαν για τον Γέροντα Σισώη ότι, όταν έμελλε να πεθάνει και κάθοντας οι πατέρες γύρω του, έλαμψε το πρόσωπό του σαν τον ήλιο... Και ιδού, ήταν σαν να μιλούσε με κάποιους. Και τον ρώτησαν οι γέροντες, λέγοντας: «Με ποιόν μιλάς, πάτερ;» Και εκείνος είπε: «Να, οι Άγγελοι ήλθαν να με πάρουν... Και πάλι, ξαφνικά, έγινε το πρόσωπό του σαν τον ήλιο... Και ευθύς παρέδωσε το πνεύμα. Και έγινε σαν αστραπή. Και γέμισε όλο το κελλί από ευωδία. (Σ, ιδ)

Είπε κάποιος από τους πατέρες, ότι ένας συνάντησε κάποτε τον Γέροντα Σιλουανό. Μα βλέποντας το πρόσωπό του και το σώμα του να έχουν λάμψη σαν Άγγελου, έπεσε κατὰ πρόσωπο. (Σ, ια)

Βιβλιογραφία: «ΕΠΙΘΕΤΕΣΝ...», Το «Εγχειρίδιον σε συνολογραφική αποδόση» «ΑΣΠΠ», Αθήνα.

ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΣΒΑΪΤΣΕΡ

Ο μεγάλος ανθρωπιστής και Απόστολος της αγάπης

Από τη ζωή του και τις ιδέες του

Σβάϊτσερ Αλβέρτος (1875 - 1965). Γάλλος φιλόσοφος, θεολόγος, μουσικός, ιατρός, ανθρωπιστής και ιεραπόστολος, μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας των Ποικών και Πολιτικών Επιστημών. Έλαβε το βραβείο Νόμπελ της Ειρήνης το 1952. Γεννήθηκε στο Γκούντσπαχ του Άνω Ρήνου και σπούδασε φιλοσοφία, θεολογία και μουσική στο Στρασβούργο, Παρίσι και Βερολίνο. Σε ηλικία 30 ετών, για να εξυπηρετήσει τους ασθενείς και εξοθλωμένους στην Αφρική συνανθρώπους του, σπούδασε ιατρική.

Το 1913 αναχώρησε με τη σύζυγό του δια την τότε Γαλλική Ισημερινή Αφρική (δηλαδή εις τα σημερινά κράτη Τσαντ, Γκαμπόν, Κεντρικό Κογκό και Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία), όπου ίδρυσε στο Λαμπαρνέ νοσοκομείο για ιατρική νοσηλεία και περίθαλψη των μαύρων ιθαγενών.

Παράλληλα ασχολήθηκε με την συγγραφή έργων φιλοσοφικού και θρησκευτικού περιεχομένου.

Πνευματικές μορφές που επηρέασαν τη ζωή του

Δύο κορυφαίες ψυχογνωμίες, από κρίνες για τις οποίες πρέπει να σεμνίνεται το ανθρώπινο γένος, επέδρασαν αποφασιστικά για το μεγαλείο της ψυχής του Αλβέρτου Σβάϊτσερ.

Η πρώτη είναι ο μεγάλος, ο γίγαντας της διανόησης Γερμανός ποιητής Γκαίτε, που με το βιβλίο του «Ταξίδι στο Χάρτζ» είχε ασκήσει στην ψυχή του Αλβέρτου ένα γενναίο άθλημα. Ο ίδιος εξομολογείται με μετριοφροσύνη, πως στο τέλος των σπουδών του είχε διαβάσει αυτό το βιβλίο και γράφει: «Μου έκανε τέτοια εντύπωση που δεν μπορώ να την εκφράσω. Να βλέπει κανείς αυτόν τον άνθρωπο που θεωρούμε όλοι σαν Ολύμπιο, να ξεκινά το 1777 μέσα σε καταιγίδες και ομίχλες τον Νοέμβρη για να επισκεφθεί το γνιά ενός διαμαρτυρούμενου ιερέα, που βασανιζόταν μέσα σε μεγάλες πνευματικές δυσχέρειες, για να προσπαθήσει να τον βοηθήσει. Ξαφνικά

πίσω από τον Ολύμπιο μου αποκαλύπτεται ο απλός και καλός άνθρωπος. Κι' έτσι έμαθα να αγαπώ τον Γκάιτε και το αλτρονιϊστικό παράδειγμά του. Και, γράφει αργότερα, κάθε φορά που στη ζωή μου παρουσιάστηκε η ανάγκη να δώσω στον πλησίον μου βοήθεια, έλεγα στον εαυτό μου: «Να το ταξίδι σου για το Χάρτς».

Και η δεύτερη φαισιγνωμία που επέδρασε σ' αυτόν, όπως ομολογεί ο ίδιος, σ' ένα από τα τελευταία άρθρα της ζωής του, είναι ο αλτρονιϊστής, ο Άγιος της Ινδίας, ο Μαχάτμα Γκάντι, που ήταν ο πιο Χριστιανός Ινδός του αιώνα μας και είχε παραδεχθεί, πως πήρε την ιδέα της Μη - βίας από τις εντολές του Ναζωραίου. Και στους δυο, τονίζει ο Σβάϊτσερ, η ηθική της εσωτερικής τελειότητας κυριαρχείται από την αρχή της προσφοράς. Προσθέτει δε πως «ο καθένας έχει αναγνωρίσει πως η ιδέα της αγάπης είναι η πνευματική ακτίνα του φωτός που φθάνει σε μας από το άπειρο».

Προετοιμασία για το μεγάλο του ξεκίνημα

Θέλοντας ο Αλβέρτος Σβάϊτσερ να βοηθήσει εκείνο τον καιρό (αρχές του αιώνα) άπορα άτομα, φυλακισμένους και αλητάκια, έλαβε μέρος στο Στρασβούργο στην Οργάνωση του Αγίου Θωμά και εκεί γνωρίστηκε με την Ελένη Μπρεσλάου, που ήταν φοιτήτρια της φιλολογίας και ορμάτο κι εκείνη από την ίδια έμφυτη κλήση, τη ροπή προς τη θυσία. Το κοινό ιδανικό ενώνει τους δύο νέους και είναι αυτή η υπέροχη κοπέλα που θα γίνει η γυναίκα και η αχώριστη σύντροφός του στο Αποστολικό Έργο του στην Αφρική.

Η Μοίρα υφαίνει το πανί της και τα γεγονότα εξελίχθηκαν γοργά.

Σε λίγες εβδομάδες ο Αλβέρτος βρήκε πάνω στο γραφείο του ένα φυλλάδιο της «Εταιρίας Ευαγγελικών Αποστολών» του Παρισιού που εξιστορούσε τις τραγικές ανάγκες της Αποστολής στο Κογκό. Μόλις διάβασε το άρθρο αυτό, ο ανήσυχος Σβάϊτσερ νόμισε πως άκουσε μέσα του τη φωνή του Κυρίου να τον καλεί. Σκίρτησε αμέσως η ψυχή του από ανέκφραστη χαρά. Την άλλη μέρα πήγε στο Παρίσι με την απόφαση να πάει στο Κογκό. Ήθελε να εγκαταλείψει την Ευρώπη για να μην είναι σιγνένοχος με ένα πολιτισμό χωρίς καρδιά. Επιθυμούσε να αφοσιωθεί στη Μαύρη Αφρική, στους μακρυνούς και περιφρονημένους, τότε, αδελφούς. Μα η «Εταιρία Ευαγγελικών Αποστολών» ήταν οργάνωση καθολικών και δεν δέχθηκε την ανιδιοτελή προσφορά του μεγάλου αυτού επιστήμονα. Δεν είχε εμπιστοσύνη, φαίνεται, σ' ένα διαμαρτυρόμενο Θεολόγο

με παρελθόν μάστιγα θερμού ιεροκήρυκα.

Κόπηκαν τότε του Αλβέρτου τα φτερά.

Μαράθηκαν, προς στιγμή, οι ελπίδες του και οι πόθοι της ψυχής του. Μα δεν ξέχασε το Ευαγγελικό αξίωμα «το κρούοντι ανοιγήσεται». Γι' αυτό δεν έπαψε να ψάχνει. Και γρήγορα πληροφορήθηκε τη μεγάλη νοσηρότητα και τις άθλιες συνθήκες μέσα στη ζούγκλα της Ισημερινής Αφρικής. Στη περιοχή του Γκαμπόν οι ιθαγενείς εκτός από τις συνηθισμένες αρρώστιες, έμαθε πως μαστιζονται από ειδικές παθήσεις: λέπρα, οξείες δυσεντερείες, ελαφαντίαση, αρρώσκεια του ύπνου, ελώδης και κίτρινος πυρετός, πληγές από άγρια ζώα. Και αν προσθέσουμε σ' αυτά και το καταραμένο κλίμα του τόπου, που την ημέρα βασιλεύει καταθλιπτική ζέση και τη νύχτα διαβρωτική υγρασία, το Γκαμπόν γίνεται για τον Ευρωπαίο η χειρότερη κόλαση.

Όταν έμαθε αυτά ο Αλβέρτος Σβάϊτσερ, που είχε ατσαλένια θέληση, αποφάσισε να πάει, με κάθε θυσία, σ' αυτή την κόλαση. Μα πως; Η Καθολική Γταιρία αρνήθηκε τη συμμετοχή σ' ένα διαμαρτυρόμενο Θεολόγο, μα κανένας Νόμος δεν θα της επέτρεπε να απορρίψει τη προσφορά ενός γιατρού. Και η σκέψη αυτή τον έκαμε να πάρει την αξιοθαύμαστη, τη προπόφαντη απόφαση: Να εγκαταλείψει τα πάντα και να γίνει γιατρός. Τότε γαλήνεψε το Είναι του. Η θλίψη του κόπασε. Πίστεψε αληθινά ο Αλβέρτος Σβάϊτσερ πως βρήκε το σωστό του δρόμο. Τον αληθινό Θεό του. Ήταν προικισμένος, ο ένθεος Αλσατός από τη καλή του Μοίρα, με απεριόριστη ψυχική αντοχή γι' αυτό απεφάσισε να εγκαταλείψει την ένδοξη καριέρα του στη Τέχνη και στη Επιστήμη και ν' αρχίσει από την αρχή σπουδάζοντας σ' ένα καινούργιο κλάδο που ήταν άλλωστε έξω από το ταλέντο του.

Γράφτηκε τότε στο Πανεπιστήμιο και άρχισε να σπουδάζει ιατρική. Στην αρχή το κρατούσε απ' όλους μυστικό. Μα όταν έγινε γνωστό δέχθηκε από καθηγητές, συγγενείς και φίλους καταγισμό αποδοκιμασίας. Η θέλησή του όμως δεν λύγισε.

Η απόφαση του γίγαντα αυτού της ανθρωπιάς ήταν αδίστακτη. Μέσα μάλιστα στον ενθουσιασμό που τον είχε καταλάβει συγχωρούσε όλους, γιατί δεν είχαν εννοήσει πως από παιδί μικρό ποθούσε να ζήσει έξω από τις συμβατικές επιδιώξεις και τη ρουτίνα της ζωής. Τώρα έννοιωθε πως ήρθε η ώρα να κάμει «πράξη ανθρωπιάς τη θρησκεία της αγάπης». Και θυμότανε τα λόγια του Γκαίτε: «Μην εγκαταλήψεις το ιδανικό του προσωπικού ανθρωπισμού και όταν ακόμα είναι αντίθετο προς τις συνθήκες της στιγμής. Μείνετε

άνθρωποι που έχουν δική τους ψυχή. Μη καταντάτε ανθρώπινα πλάσματα που αφήνουν να τους φτεψούν μια ψυχή καμωμένη σύμφωνα με τη θέληση των μαζών και που θα πάλλεται με το δικό τους ρυθμό». Κι' έτσι πίστευε ο Σβάϊτσερ, γι' αυτό αρνείτο να δεχθεί την επίδραση της πειθαρχίας που θα τον έκαμε να χάσει την ατομική του ύπαρξη και να υποταχθεί στην ομαδική σκέψη. Γι' αυτό ύστερα από αρκετά χρόνια και συγκεκριμένα το 1926 γράφει σι βιβλίο «Souvenirs de mon enfance»: «Οι ώριμοι άνθρωποι βρίσκουν μεγάλη ειχαρίστηση στη θλιβερή αποκοπή να προετοιμάζουν τη νεότητα στο να βλέπει μονάχα σαν όνειρα κάθε τι που εξυψώνει και φωτίζει τη ψυχή της».

Διαποτισμένος ο Αλβέρτος Σβάϊτσερ με τέτοιες πεποιοθήσεις τίποτα δεν σπάθηκε ικανό να τον κάμει ν' αλλάξει το δρόμο του.

Σπουδάζει επί πέντε χρόνια ιατρική, ενώ διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Θεολογία και πηγαίνει συχνά στο Παρίσι και στη Βαρκελώνη για να παίξει όργανο στις συναυλίες της «Εταιρίας Μπαχ», γιατί είχε ανάγκη να κερδίζει χρήματα για να συμπληρώνει τα έξοδά του. Δουλεύει και μελετά συνεχώς και το 1911, πέρασε με επιτυχία τις διπλωματικές εξετάσεις. Ο τεράστιος άθλος είχε πια συντελεσθεί. Πήγε τότε στο Παρίσι για να παρακολουθήσει μαθήματα ειδικά για τις τροπικές αρρώστιες που θα συναντούσε στην Αφρική. Παντρεύτηκε την Ελένη Μπρεσλάου και άρχισαν μαζί τις προετοιμασίες για το Χριστιανικό ταξίδι. Μα έλειπαν τα λεφτά. Έπρεπε ο νέος γιατρός να αγοράσει φάρμακα, χειρουργικά εργαλεία και να έχει τη δυνατότητα να κάμει τις πρώτες εγκαταστάσεις.

Άρχισε τότε ο Σβάϊτσερ να κτυπάει με θάρρος πόρτες σε φίλους και γνωστούς. Πολλοί τον απογοήτευσαν, γιατί δεν πίστευαν στο ιδανικό του. Μα και πολλοί ανταποκρίθηκαν με θέρμη στα ανθρωπιστικά του όνειρα. Μια συναυλία μάλιστα που οργανώθηκε από την «Εταιρία Μπαχ» και μία διάλεξή του στη Χάβρη ξεπέρασαν σε απόδοση τις προσδοκίες. Έτσι εξασφαλίστηκε το ταξίδι και τα έξοδα για την εγκατάσταση ενός μικρού Νοσοκομείου στη περιοχή του Καμπόν.

Πήγε τότε στην «Εταιρία Ευαγγελικών Αποστολών» και εξέθεσε τη δυνατότητα που είχε και τα ωραία σχέδιά του: Να χτίσει Νοσοκομείο και να προσφέρει ιατρική περίθαλψη δωρεάν. Τι πιο θεϊκό μπορούσε να υπάρξει; Μα οι καθολικοί και τώρα δεν έδειξαν ενθουσιασμό. Είχαν μερικές επιφυλάξεις. Αναγκάστηκε τότε ο μεγαλόψυχος Σβάϊτσερ, χωρίς να το θεωρήσει ταπείνωση, να τους δώσει το λόγο του πως σ' ό,τι αφορά το Δόγμα ουδέποτε θα κάμει

συζήτηση ανάμεσα σε ιεραποστολούς και ιθαγενείς. Και η αγωνία του γιατρού Σβάϊτσερ τελείωσε μόλις το Υπουργείο Αποικιών του έδωσε την άδεια να εξασκήσει το ιατρικό επάγγελμα στη Μαύρη Αφρική.

Το χειμώνα του 1913 το ηρωϊκό ζευγάρι φόρτωσε τις αποσκευές του για το Μπορντώ. Από εκεί θα έπαιρναν το βαπόρι για την Ισημερινή Αφρική. Ήξεραν βέβαια και οι δυο τι τους περίμενε εκεί: Άγριοι άνθρωποι, τρομερό κλίμα, αρρώστιες και θηρία. Παρ' όλα τούτα το βλέμμα τους έλαμπε και η ψυχή τους πλημμύριζε ευφροσύνη, γιατί το κοινό ιδανικό τους έπαιρνε σάρκα και οστά. Το Αποστολικό τους Έργο άρχιζε να γράφει τη πρώτη του σελίδα.

Ελάχιστη εικόνα από το γιγάντιο έργο του

Φθάνοντας ο Αλβέρτος Σβάϊτσερ δουλεύει από τα ξημερώματα με πάθος και ύπερα από ένα χρόνο γιατρεύει δυο χιλιάδες άτομα. Μα υπήρχαν άρρωστοι βαρειά, στο εσωτερικό της ζούγκλας, που δεν είχαν δυνάμεις να φθάσουν στο Λαμπαρανέ και πέθαιναν χωρίς καμιά βοήθεια.

Όταν διαπίστωσε αυτό το γεγονός ο Αποστολος αυτός της αγάπης, πήρε τη γυναίκα του, τον διερμηνέα του και μια πιρόγα και ξεκίνησαν για την περιοχή αυτή της ζούγκλας. Η κουφόβραση τους έπνιγε. Οι μύγες τσε - τσε τους κυνηγούσαν. Η απόφασή τους όμως ήταν αμετάκλητη. Έπρεπε να προχωρήσουν και να γνωρίσουν τα ενδότερα. Σ' όποια χωρουδάκια έκαναν σταθμό οι ιθαγενείς κτύπαγαν χαρμόσυνα τα ταμ - ταμ και ζητούσαν βοήθεια από τον «άσπρο μάγο». Ο Σβάϊτσερ εξέτασε πολλούς σκελετωμένους. Έδωσε φάρμακα. Περιποιήθηκε πληγές. Έκαμε εμβόλια και αισθανόταν τη δυστυχία τους σαν δική του ενοχή, ενώ οι ιθαγενείς του φιλούσαν με ευγνωμοσύνη τα χέρια.

Όσο δούλευε, τόσο αυτοεπισχυόταν στο σκληρό αγώνα που είχε αρχίσει στη Μαύρη Αφρική. Και γρήγορα με την επιμονή του, με την βοήθεια της ιεραποστολής και μερικές δωρεές κατώρθωσε να κτίσει ένα λαμαρινένιο νοσοκομείο με τέσσερα δωμάτια και μια αίθουσα αναμονής για να μη περιμένουν οι άρρωστοί στο ύπαιθρο. Αυτό ήταν ένας θρίαμβος για το στρατεύμένο τούτο χριστιανό, που είχε τάξει για σκοπό της ζωής του τη συναναστροφή και τη βοήθεια προς τον άνθρωπο τον ταπεινό, τον καταφρονεμένο. Και οι φίλοι του από την Ευρώπη που έβλεπαν να γιγαντώνεται το έργο του, του έσπελναν φάρμακα συχνά.

Τα χρόνια περνούν και «οι φίλοι του Λαμπαρενέ» ξαπλώθηκαν σ' όλο τον κόσμο. Το κήρυγμα της υψηλής αλληλεγγύης του Αλβέρτου Σβάϊτσερ βρήκε βαθιά ανταπόκριση σ' ολόκληρη την οικουμένη. Το νοσοκομείο του μεγάλωσε και ευρωπαίοι γιατροί και νοσοκόμες ενίσχυσαν το έργο του.

Στις 24/3/1964 έγραφε στον βιογράφο του Έλληνα Τάσο Αθανασιάδη:

«Εκείνος που με εντυπωσίασε στη ζωή μου είναι ο Πλάτων. Στη σειρά έρχονται οι στωϊκοί, προ πάντων αυτοί της τελευταίας ελληνορωμαϊκής εποχής, με τα ανθρωπιστικά τους ιδεώδη (...)

Από τη φιλοσοφία με απασχόλησε κυρίως η ηθική. Πάλεψα ενάντια στην απλή ηθική, που δεν ασχολείται παρά με την καλοσύνη και την ευσπλαχνία προς τους ανθρώπους και αγωνίστηκα για την πλήρη ηθική, που μάς υποχρεώνει να είμαστε καλοί και σπλαχνικοί απέναντι σε όλα τα όντα (...)

Η μουσική έπαιξε μεγάλο ρόλο στη ζωή μου. Με τη μουσική βρήκα φίλους στις διάφορες χώρες της Ευρώπης. Κι' αυτοί οι φίλοι μου έδωσαν τα μέσα να δημιουργήσω το νοσοκομείο μου στο Λαμπαρενέ (...)

Είμαστε 8 γιατροί και 15 Ευρωπαίες νοσοκόμες, που ζούμε ακριβώς στον Ισημερινό (...)

Από τις ιδέες του

Η αληθινή ηθική μου ψιθυρίζει στο αυτί ένα ανήσυχο κανόνα. Είσαι ευτυχισμένος, μου λέγει, γι' αυτό πρέπει να θεωρήσεις τον εαυτό σου υποχρεωμένο να δώσει πολλά για αντάλλαγμα για την ευτυχία σου τούτη. Αυτό που έλαβες περισσότερα από τους άλλους σε υγεία, σε ταλέντο, σε ικανότητα για επιτυχία, καθώς επίσης σε ευτυχισμένα παιδικά χρόνια, σε αρμονική οικογενειακή ζωή, όλα αυτά δεν έχεις το δικαίωμα να τα δεχτείς σαν κάτι που σου το χρωστούσε η Μοίρα. Πρέπει να πληρώσεις ακριβά γι' αυτό το τίμημα. Είσαι υποχρεωμένος λοιπόν να προσφέρεις για αντάλλαγμα μια ιδιαίτερη ανταπόδοση από τη δική σου τη ζωή για να δώσεις στις ζωές τις άλλες (...)

Η ηθική του σεβασμού της ζωής υποχρεώνει όλους τους ανθρώπους, οποιανδήποτε θέση και αν κατέχουν, να ασχολούνται συνεχώς με τα ανθρώπινα πεπρωμένα, που ξετυλίγονται γύρω τους. Να προσφέρονται στους συνανθρώπους τους που έχουν ανάγκη για

κάποια ανθρώπινη βοήθεια. Η ηθική αυτή δεν επιτρέπει στο σοφό να ζει αποκλειστικά για την Επιστήμη και όταν ακόμα προσφέρει μ' αυτή μεγάλες υπηρεσίες. Δεν επιτρέπει ακόμα στον πολυπράγμονα να πιστεύει πως ικανοποίησε όλες τις απαιτήσεις με την επαγγελματική του δραστηριότητα. Η ηθική απαιτεί από όλους να θυσιάζουν ένα μέρος της ζωής τους για τον κάθε πλησίον. Καθένας πρέπει να καθορίσει τον τρόπο και το μέτρο της θυσίας του, ανάλογα με τις σκέψεις που γεννιούνται μέσα του και ανάλογα με το πεπρωμένο που καθορίζει τη ζωή του (...)

Με άπειρους τρόπους μπορεί να εκπληρωθούν τα ανθρώπινα πεπρωμένα και να πραγματοποιηθεί το καλό. Η έκταση της θυσίας και της προσφοράς για την οποία καλείται ο καθένας είναι το προσωπικό του μυστικό.

(Ethique et Civilisation)

Πολύ μικρός ακόμα, και πριν πάω στο σχολείο, εύρισκα παράξενο, πως στη βραδυνή προσευχή δεν με έβαζαν να προσευχηθώ παρ'αυτονόμα για τους ανθρώπους. Γι' αυτό όταν η μητέρα μου απομακρυνόταν από το δωμάτιό μου, έκανα μια σιωπηλή συμπληρωματική προσευχή: «Καλέ, Θεέ μου, έλεγα προσηύξατε και ευλόγησε κάθε τι που αναπνέει. Προφύλαξε από κακό όλα τα ζωντανά όντα και κάνε τα να κοιμηθούν με ειρήνη».

(Souvenirs de mon enfance)

Στο πεδίο της ηθικής η Ινδική σκέψη έφθασε να αναγνωρίσει μια αρχή που η Ευρώπη, σχεδόν πάντοτε την αγνόησε. Η Ινδική σκέψη παραδέχεται την ευθύνη της όχι μονάχα σ' ό,τι αφορά τους ομοίους μας, μα σ' ό,τι αφορά όλα τ' άλλα ζωντανά. Επεκτείνει το πεδίο της ηθικής στο απεριόριστο. Ενώ η Ευρωπαϊκή σκέψη και σήμερα ακόμα δεν έχει επίγνωση γι' αυτή την υποχρέωσή της. Οι Ινδοί, περισσότερο από δυο χιλιάδες χρόνια πριν, αναγνώρισαν πως είναι αδύνατο να περιρίσουμε τις ηθικές μας υποχρεώσεις μονάχα στους ομοίους μας. Σύμφωνα με τη θεωρία της Αϊμσά (Μη βίας), ο λαός αυτός αποκρούει τις αιματηρές θυσίες, τη χρήση του κρέατος, το κυνήγι και τις μάχες μεταξύ των ζώων.

(Penseurs de l' Inde)

Τα ιδανικά που με φώτιζαν στο δρόμο μου και που συνεχώς μου έδιναν καινούργιο θάρρος για να αντιπετωπίζω χαρούμενα τη ζωή, ήτανε η Αλήθεια, η Καλοσύνη και η Ομορφιά (...). Οι συνηθισμένες

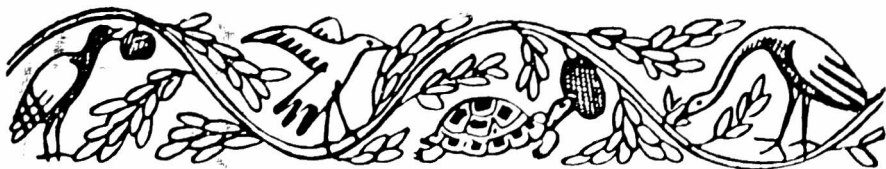
επιδιώξεις των ανθρώπων - ιδιοκτησία, εξωτερικές επιτυχίες, πολυτέλεια - μου φαινόταν πάντα ευτελείς.

(Ν. Σπυρόπουλου, *Αλμπερτ Σβάϊτσερ*, σελ. 48)

Επιλογές από το βιβλίο «Οι δύο μεγάλοι Απόστολοι της Αγάπης, Μαχάτμα Γκάντι - Αλβέρτος Σβάϊτσερ», Γιούλιας Μαρκάκη, Αθήνα 1968)

Μια πόλη πολύ ευτυχεί και προ παντός διαφυλάττει τη δημοκρατία, όταν εκείνοι που δεν αδικήθηκαν, καταγγέλλουν και ζητούν την τιμωρία αυτών που αδίκησαν, όχι πιο λίγο απ' όσο τη ζητούν αυτοί που αδικήθηκαν.

ΣΟΛΩΝΑ (Πλουτάρχον, *Πθικά*, 154 E)

ΜΟΙΡΑ

RALPH WALDO EMERSON (1803 - 1882)

Αμερικανός ποιητής και φιλόσοφος

Ας υψώσουμε βωμούς στην Ωραία Ανάγκη.

Αν πιστεύαμε ότι οι άνθρωποι ήταν ελεύθεροι, ώστε με μια φανταστική θέληση να μπορούσαν να υπερισχύσουν πάνω από τους νόμους των πραγμάτων, τότε θα ήταν σαν ένα χέρι παιδικό να μπορούσε να σύρει κάτω τον ήλιο. Αν και στο ελάχιστο μπορούσε κανείς ν' αλλάξει το ρυθμό της Φύσης, ποιος θα δεχόταν το δώρο της ζωής;

Ας υψώσουμε βωμούς στην Ωραία Ανάγκη.

Λιτή που διδάσκει πως όλα είναι πλασμένα από το ίδιο υλικό: Ο κατήγορος και ο κατηγορούμενος, ο φίλος και ο εχθρός, το ζώο και ο πλανήτης, το φαγητό κι αυτός που το τρώει - όλα από το ίδιο είδος. Στην αστρονομία υπάρχει απέραντο διάστημα μα όχι διαφορετικό σύστημα. Στη γεωλογία απέραντος χρόνος, αλλά οι ίδιοι νόμοι όπως και σήμερα.

Γιατί να φοβόμαστε τη φύση, που δεν είναι τίποτ' άλλο παρά φιλοσοφία και θεολογία ενσωματωμένες; Γιατί να φοβόμαστε πως θα συνθλιβούμε κάτω από άγρια στοιχεία εμείς που είμαστε πλασμένοι από τα ίδια αυτά τα στοιχεία;

Ας υψώσουμε βωμούς στην Ωραία Ανάγκη.

Λιτή που κάνει γενναίο τον άνθρωπο, στη σκέψη ότι δε μπορεί ν' αποφύγει έναν κίνδυνο που είναι προδιαγεγραμμένος, ούτε να υποστεί άλλον που δεν είναι. Στην Ανάγκη, που τραχειά ή απαλά τον εκπαιδεύει στην αντίληψη ότι δεν υπάρχουν τυχαία γεγονότα. Ότι ο Νόμος κυβερνά την Οικουμένη. Ένας νόμος που δεν είναι νοήμων, αλλά νοημοσύνη. Δεν είναι ούτε προσωπικός, ούτε απρόσωπος. Περιφρονεί λέξεις και ξεπερνά αντιλήψεις. Διαλύει τα άτομα. Ζωογονεί τη Φύση.

Ωστόσο εκλιπαρεί την αγνότητα της καρδιάς, για να υποδυθεί όλη την παντοδυναμία του.

Μετάφρ. Ρ. ΒΑΡΕΛΛΑ - ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

«ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ», 1/8/1941

Η ΗΘΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Πολύτιμες γνώσεις και παραινήσεις

Τα γράμματα δεν κάνουν τον άνθρωπο.

(Η ψυχική καλλιέργεια χαρακτηρίζει την αξία κάθε ανθρώπου)

Τα γραφ' η Μοίρα
δεν ξεγράφει χείρα.

Μη πολυσυλλοΐζεσαι και διασκορπάς το νου σου,
τα ο,τι γραφ' η Μοίρα σου
δεν είναι του χεριού σου. *(Ανδρουν)*

Ξένος πόνος όνειρο.

Ξένος πόνος, όλο γέλια.

Στη λάσπη πέτρα μη ρίξεις γιατί θα σε λερώσει.
(Να μην προστριβόμαστε με πρόσωπα χαμηλού ηθικού επιπέδου)

Όποιος κάνει το σταιρό του,
έχει όπλο στο πλευρό του. *(Κόνιτσας)*

Όποιος κάνει το σταιρό του
άρματα έχει στο πλευρό του *(Ανδρουν)*

Στου τεμπέλι τ' αργαστήρι
στήνει ο διάβολος τσαντήρι. *(Κόνιτσας)*

Όπου ρωτά μαθαίνει κι όπου γυρεύει βρίσκει.

Κάνε το σοκτό και μη φοβάσαι. *(Ιταλική, Κ. Σιμόπουλου, Διδάγματα κοινωνολοιτικά των παροιμιών όλων των εθνών, 1996, σελ. 72)*

Κάνε το σοκικό και σπάσου γενναίος (Ρωσική, Ο.π. σελ. 73)

Οι λέξεις είναι νάνοι, τα παραδείγματα γίγαντες (Ελβετική, Ο.π. σελ. 328)

Δε θα πάρεις στον άλλο κόσμο, παρά ό,τι δώσεις εις αυτόν. (Τουρκική, εφημ. «Επτάλογος Νέας» 30/4/1865)

Οι καλές πράξεις διώχνουν τον διάβολο. (Γαπωνίας, Γ. Αβτζή, Σοφία της Ανατολής, σελ. 126)

Διώξε κάθε πάθος, όταν ανάβεις το καντήλι μπροστά στην εικόνα του Βούδα. (Κίνας, Ο.π. σελ. σελ. 30)

Ο νους με την αλήθεια φωτίζεται, η καρδιά με την αγάπη θερμαίνεται. (Ρωσική, Ερμηνευτικό λεξικό της Ρωσικής γλώσσας. Βλ. Ντάλια, III, σελ. 508)

Το φως μέσα στο ναό από τα χεριά, στην ψυχή από την προσευχή. (Ρωσική, Ο.π. I, σελ. 504)

Όσον γηράσκεις μάθανε και εαιπόν ταπεινούς!
(*Mittelgriechische Sprichwörter*, K. Klumbacher, München 1893, σ. 551)

Σαν σκλάβος δούλευε και σαν αφέντης τρώγε.
(Υπόμνηση για το πρώτο καθήκον του ανθρώπου, που είναι η εργασία, χωρίς να υπερβαίνει όμως τις δυνάμεις του, και για την απαραίτητη ηρεμία και γαλήνη που απαιτείται κατά την ώρα του φαγητού).

Καιρός και βουλή.
(Σκέψη, απόφαση ανάλογα με τον καιρό)

Αν δεν σαπεί το στήρι δεν φυτρώνει.
(Αν δεν θανατώσει ο άνθρωπος τα πάθη, τον εγωισμό και τις κακίες δεν αναμορφώνεται πνευματικά)

Ο Θεός υπομένει πολύ, αλλά σκληρά κτυπά. (Ρωσική, Ο.π. IV, σελ. 402)
(Θεία δίκη)

Μόνο σπολίδι του λόγου είναι η αλήθεια (Περσική, Σ. Σκαρτσή, Η παροιμία, σελ 170)

Βιαστικό ζευγάριωμα τρελό παιδί θα βγάλει.

(Οι κανόνες ευγονίας σνισιστούν γαλήνη, αγάπη και σφροσύνη του ζεύγους)

Αν θες να κάνεις δυο καλά, κάμε καλό του εχθρού σου.

(Ο ενάρετος άνθρωπος δεν εχρεύεται κανέναν. Τον εχθρεύονται άλλοι)

Αναμέρισε να φύγει ο εχθρός σου.

(Μη δίνεις συνέχεια)

Λάλει λίγα με τους άλλους και πολλά με τον εαυτό σου.

(Φιλοσοφικοί προβληματισμοί και αυτοέλεγχος)

Πολλοί αποθαμένοι κάθονται στον αρρώκτου το κεφάλι.

(Σε μερικούς ανθρώπους, κατά τις τελευταίες τους ώρες, παρουσιάζονται αγαπημένα τους πρόσωπα που έχουν πεθάνει, με σκοπό κατά τις δοξασίες να τους ενισχύσουν το ηθικό και να συνοδεύσουν την ψυχή τους στον άσφαχο κόσμο)

Το στραβό το ξύλο η φωτιά το ισιάζει.

(Ο κακός άνθρωπος σνενιτίζεται μετά από σκληρές δοκιμασίες)

Ο εγγύς Διός, εγγύς κεραυνού.

(Οι πνευματικά εξελιγμένοι άνθρωποι κρίνονται από το Θεό αυστηρότερα)

Η αλήθεια είναι του Θεού, το ψέμα του διαβόλου.

(Πυθαγόρας ερωτηθείς τι ποιούνσιν άνθρωποι θεοίς όμοιον έφη: « εάν αληθεύωσιν». Στοβαίον (Ανθολόγιο, ΙΒ, 25)

ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΕΣ ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΠΑΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

Εκτός απο το σχολό που είχαν οι Αιγυπτιακές πυραμίδες για τη μελέτη στα Μυστήρια του θανάτου και της ανάστασης, δείχνουν και μαθηματικές αναλογίες και σχέσεις, όπως τον περίφημο αριθμό 3, 14159... Ο προαιανατολισμός των πυραμίδων και η κατασκευή τους αποτελούν σημαντική διδασκαλία από αστρονομική άποψη. Ο διάδρομος στις Πυραμίδες ήταν προαιανατολισμένος προς την κατεύθυνση του τότε πολιτικού αστέρα. Αλλά και από μαθηματική άποψη οι Πυραμίδες έχουν τεράστια σημασία. Ο Ιταλός καθηγητής Πιάτσι μίτρησε το διάδρομο εσωτερικά της Πυραμίδας του Χέοπος. Στο διάδρομο αυτής της Πυραμίδας έχουν καθοριστεί όλα τα γεγονότα της ιστορίας της ανθρωπότητας.

Ο γερμανός καθηγητής του Στρασβούργου Φέλνσμονς ανακάλυψε όλα τα γεγονότα της ιστορίας μέχρι το 2000 μ. Χ. Από το έτος 2344 π. Χ., έτος της ανοικοδόμησης της Πυραμίδας του Χέοπος μέχρι σήμερα, βρίσκονται συμβολικά τα γεγονότα της ανθρωπότητας. Η εγκατάλειψη της Αιγύπτου, η γέννηση του Χριστού, η πρώτη Σταυροφορία, η ανακάλυψη της Αμερικής, ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, ο εμφύλιος πόλεμος της Ισπανίας, ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος κ. α.

Ακόμη και ο κατακλυσμός, που αναφέρεται στην Παλαιά Διαθήκη έχει σχέση με την ανοικοδόμηση των Πυραμίδων. Μερικοί Άραβες συγγραφείς και Κόπτες αναφέρουν ότι ένας Φαραώ προ του κατακλυσμού, ανοικοδόμησε τις δύο μεγαλύτερες Πυραμίδες και συγκέντρωσε σ' αυτές όλες τις ανθρώπινες γνώσεις. Στην Πυραμίδα του Χέοπος είχαν χαραχθεί τα σχήματα των ουρανίων σωματίων κι' όλα τα παρελθόντα και μέλλοντα γεγονότα.

Η ανακάλυψη των διαφόρων γεγονότων της ιστορίας της ανθρωπότητας μέσα στις Πυραμίδες από τους νεότερους ερευνητές βασίζεται στις μετρήσεις και αναλογίες. Αφού προηγουμένως είχαν βρει ένα σημείο απ' όπου ξεκίνησαν, ένα κλειδί, που απ' αυτό αρχίσανε να προχωρούν στη μελέτη. Στα ενδιαμέσα σημεία ανακαλύψανε μερικές αλήθειες, που ήταν επαληθεύσεις των γεγονότων και σημεία στηρίξης προς την πορεία μέσα στο άγνωστο.

Έπειτα από το τέλος αυτής της επίπονης εργασίας αρχίσανε την αντίστροφη για να επαληθεύσουν αυτά που ανακαλύψανε. Ωστόσο δεν μας πείθει απόλυτα η μέθοδος των αναλογιών, όσο η συνθετική αποδεικτική μέθοδος. Παρ' όλα αυτά η τοποθέτηση των πραγμάτων στην Πυραμίδα και διάφορες διαστάσεις της αποτελούν μία αρμονική σύνθεση αξιοθαύμαστη, που δεν έγινε τυχαία· κάτι ήθελαν να εκφράσουν, κάποια αλήθεια είτε στο παρελθόν να ανήκει, είτε στο μέλλον, είτε στο παρόν. Από αυτή την άποψη οι ερευνητές των αναλογιών μέσα στις Πυραμίδες δεν φύγανε πολύ από την Μεγάλη Αλήθεια.

Οι Πυραμίδες της Αιγύπτου είναι ένα από τα επτά θαύματα της αρχαιότητας, που ακόμη και τώρα ορθώνονται με μεγαλοπρέπεια στην Αφρικανική έρημο γεμάτες μυστήριο, αινίγματα, με άλυτα προβλήματα Επιστήμης και Τέχνης.

Θεσμός κακός κακός δεν βλάστησε σαν το χράμα ποτέ στην ανθρωπότητα. Έδειξε στους ανθρώπους να ζουν με πανουργίες και κάθε πράξη ασεβή να ξέρουν και να κάνουν.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ *Αντιγόνη*, 295 - 301)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1997

Είσοδος Ελευθέρα ώρα 8 μ. μ.

Ο Κ Τ Ω Β Ρ Ι Ο Σ

- 6 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Παν. Αναγνώστης:
Το Αστρικό Πεδίο.
- 7 ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΟΣ, Θεοδ. Καφετζόπουλος:
Μυστική Δοξασία - Εισαγωγή.
- 9 ΠΕΜΠΤΗ ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ. Σιβέρης:
Το μυστικό της Αφρυνίσεως (Μέρος 1ον)
- 10 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΛΚΥΩΝ, Κρισναμούρτι.
- 13 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Μιμόζα Μαύτα: Αφρυνεύετε.
- 14 ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΟΣ, Ασπα Κοκποβασίλη:
Η Εσωτερική έννοια της Κυριακής Προσευχής.
- 16 ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΤΕΜΙΣ, Θεοδ. Κατσιφής: Προβληματισμοί
σε σύγχρονα θέματα.
- 20 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Παν. Αναγνώστης:
Κάτοικοι του Αστρικού Κόσμου.
- 21 ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΟΣ, Θεοδ. Καφετζόπουλος:
Μυστική Δοξασία - Εισαγωγή.
- 23 ΠΕΜΠΤΗ ΑΠΟΛΛΩΝ, Ηλ. Κίμος:
Η αληθινή - Πνευματική Θρησκεία.
- 24 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΛΚΥΩΝ, Κρισναμούρτι.
- 30 ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΤΕΜΙΣ, Χρ. Καμαρωπάκης:
Συγκριτική έρευνα γύρω από την
Φυσιογνωμικήν - (Μέρος 1ον).

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

- 3 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Κων. Γρηγοριάδης: Ο άνθρωπος
σαν πνεύμα και ύλη.
- 4 ΤΡΙΤΗ ΠΛΙΟΣ, Άρτεμης Λαλεχού: Τα ιδανικά του
ανθρώπου.
- 6 ΠΕΜΠΤΗ ΑΠΟΛΩΝ, Γ. Σιβρής: Το μυστικό της
αφυπνίσσεως (μέρος 2ον).
- 7 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΛΚΥΩΝ, Κρισναμούρτι.
- 10 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Παν. Αναγνώστη:
Οι κοινοί νεκροί.
- 11 ΤΡΙΤΗ ΠΛΙΟΣ, Θεοδ. Καφετζόπουλος:
Μυστική Δοξασία - Εισαγωγή.
- 13 ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΤΕΜΙΣ, Θ. Κατσιφής: Περί Νοημοσύνης.
- 18 ΤΡΙΤΗ ΠΛΙΟΣ, Κρ. Ιωαννίδου:
Μυστικισμός (Μέρος 1ον).
- 20 ΠΕΜΠΤΗ ΑΠΟΛΩΝ, Πλ. Κήμος: Η Θεία - η Αρχαία
Σοφία και η σύγχρονη επιστήμη.
- 21 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΛΚΥΩΝ, Κρισναμούρτι.
- 24 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Μιμόζα Μαύτα: Ταπεινότητα.
- 27 ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΤΕΜΙΣ, Χρ. Καμαροπάζης: Συγκριτική
έρευνα γύρω από την ψυσογνωμική (Μέρος 2ον).

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

- 1 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Παν. Αναγνώστην:
Σκιές, Φαντάσματα, Αυτόχειρες κ. λ. π.
- 2 ΤΡΙΤΗ ΠΑΙΟΣ, Θεοδ. Καφετζόπουλος:
Μυστική Δοξασία - Εισαγωγή
- 4 ΠΕΜΠΤΗ ΑΠΟΛΛΩΝ, Γ. Σιβρή:
Το Μυστικό της Αφηνιάσεως (Μέρος 3ον)
- 5 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΛΚΥΩΝ, Κρισναμούρτι.
- 8 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Κων. Γρηγοριάδης:
Έγχοιζο και Ανοπέρα Φύσις
- 9 ΤΡΙΤΗ ΠΑΙΟΣ, Κρυστ. Ιωαννίδου:
Μυστικισμός (Μέρος 2ον)
- 11 ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΤΕΜΙΣ, Μελ. Γρηγορίου:
Ο Αποκρισιασμός στην καθημερινή μας ζωή.
- 15 ΔΕΥΤΕΡΑ Κ. ΜΕΛ/ΛΟΣ, Παν. Αναγνώστην:
Μη ανθρώπινες οντότητες του Ασπριζού Πεδίου.
- 16 ΤΡΙΤΗ ΠΑΙΟΣ, Θεοδ. Καφετζόπουλος:
Μυστική Δοξασία - Κοσμογέννηση.
- 18 ΠΕΜΠΤΗ ΑΠΟΛΛΩΝ, Κρ. Ιωαννίδου:
Η Γεραρχία των Αγγελικών Δυνάμεων.
- 19 ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΑΛΚΥΩΝ, Κρισναμούρτι.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τα Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ»
Βουκουρεστίου 25, α' όρο-
φος Κωδ. 106 71, είναι
ανοικτά κάθε μέρα από
10.30 - 1, εκτός Σαββάτου
και Κυριακής.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ-ΔΩΡΕΕΣ

Παρακαλούμε όπως απο-
στέλλετε με ταχυδρομική
επιταγή προς: Περιοδικόν
" Ι Λ Ι Σ Ο Σ " ,
ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 25,
106 71, Αθήνα.

Επίσης αποστέλλετε με
τραπεζική επιταγή μόνον
εις:

Θεοσοφική Εταιρεία,
Βουκουρεστίου 25, 106 71,
Αθήνα.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Ζάκυνθος: Παν. Βλαχόπουλος
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ηράκλειο: Μ. Λασηθιωτάκη
Κέρκυρα: Κάρολος Αγιούς
Λαμία: Γ. Μουτάφης
Λάρισα: Ισ. Φελλούς
Ναύπλιο: Χαρ. Μπάρακλης
Πάτρα: Αθ. Κοντοσάκης
Ρόδος: Αντ. Βεργωτής
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Δημ. Δημαρέλος
Χανιά: Εμμ. Νοδαράκης
Κύπρος:
Αθαν. Παπαδόπουλος
Λ. Γρ. Αυξεντίου 29
Μέγαρο Δίπα 456
Τ. Τ. 6021, Λάρισα
Τηλ. 04654511 (Οικίας)

Στοιχειοθεσία Εκτύπωση & βιβλιοδεσία:

ΤυποΚίνηση Α. Αλεξοπούλου
Σόλωνος 36, Κολωνάκι Αθήνα 106 73
Τηλ. & Fax: 36 36 969 & 57 26 760

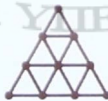

**ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ
ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄**

ROGER DE PINS

Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει ένα μέρος της εσωτερικής όψεως του Χριστιανισμού, έτσι όπως έγινε αντιληπτή από την Ιεραρχία των Μυστών της Μεγάλης Λευκής Αδελφότητας.

Το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών και των διδασκαλιών δημοσιεύεται για πρώτη φορά και απευθύνεται στο αναγνωστικό εκείνο κοινό που θέλει να ξεφύγει από το δόγμα και την τυπολατρεία, εμβαθύνοντας μέσα από ένα εντελώς νέο πρίσμα, στην τόσο σοβαρή υπόθεση που αφορά τον Χριστιανισμό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Τ.Θ. 51 134,145 10 Κηφισιά
Τηλέφωνο: (01) 85.63.591 Fax: (01) 62.50.513

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ Ή ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ
(χωρίς έξοδα αποστολής για παραγγελίες συνολικής αξίας άνω των 8.000 δρχ.)

ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩΣΗ (Παπύς).....	2.000
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ Α' (Ροζέρ ντε Πέν).....	2.200
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ Β' (Ροζέρ ντε Πέν).....	2.700
Η ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ (Στέργου Χρούση).....	2.500
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΕΣ ΔΡΥΙΔΩΝ (Υβ Μπερτού).....	1.500
Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΥ (Λεντιμπίτερ).....	2.800
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΤΕΚΤΟΝΟΣ ΜΑΘΗΤΟΥ (Όσβαλντ Βίρτ).....	3.500
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΤΕΚΤΟΝΟΣ ΕΤΑΙΡΟΥ (Όσβαλντ Βίρτ).....	3.500
ΤΟ ΜΕΓΑ ΑΠΟΡΡΗΤΟ Α' (Η Βασιλική τέχνη) (Ελ.Λεβί).....	1.500
ΤΟ ΜΕΓΑ ΑΠΟΡΡΗΤΟ Β' (Τα Μυστήρια των Ιεροφαντών) (Ελ.Λεβί).....	2.200
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΣΟΦΩΝ (Ελιφάς Λεβί).....	1.600
ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΚΡΥΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (Παπύς).....	4.200
ΠΩΣ ΘΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΚΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ (Παπύς).....	900
Ο ΠΑΡΑΚΕΛΣΟΣ ΚΑΙ Η ΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ (Φρ. Χάρτμαν).....	2.900
ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΡΟΔΟΣΤΑΥΡΟΥΣ (Φράντς Χάρτμαν).....	1.900
ΑΥΤΟΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ (Χ.Σ.Λιούις).....	2.300
Η ΜΥΣΤΙΚΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ (Χ.Σ.Λιούις).....	3.100
ECCE HOMO (Λουί Κλώντ ντε Σαιν Μαρτέν).....	1.000
Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ (Ε. Π. Μπλαβάτσκι).....	1.100
Ο ΘΥΡΛΟΣ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΜΑΓΟΥ (Χένρυ Βαν Ντάικ).....	850
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΒΟΥΔΔΙΣΜΟΣ* (Α. Σίννετ).....	3.000
ΜΕΓΑ ΕΛΛΗΝΟ-ΑΓΓΛΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ -Μόλις Κυκλοφόρησε-.....	15.000

(Με όλα τα λήμματα της Ελληνικής Γλώσσας που έχουν εντοπισθεί στα άπαντα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας) (Ανατύπωση από την έκδοση του 1848)(Περιορισμένη έκδοση 1000 αντιτύπων)

Μπορείτε να κόψετε (ή καλύτερα να φωτοτυπήσετε αυτή τη σελίδα) και να την ταχυδρομείσετε συμπληρωμένη με τα στοιχεία σας και τα βιβλία που θέλετε, ή να την στείλετε με Fax, ή να μας τηλεφωνήσετε. (Ι 229)

Ονοματεπώνυμο.....
Οδός.....
Πόλη..... Τ.Κ..... Τηλέφωνο.....

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

Μαρία Βασιλοπούλου

Ταχυδρομική Διεύθυνση : Τ.Θ. 51134, 145 10 Κηφισιά

Τηλ.: 01-8563 591, Fax: 01-6250 513